

HE 33/2016 vp

Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi yhdistyslain, yritys- ja yhteisötietolain 14 §:n sekä uskonnonvapauslain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi yhdistyslakia. Esityksen mukaan yhdistyksen purkamista koskevia säännöksiä muutettaisiin ja samalla lakiin lisättäisiin rekisteristä poistamista koskevat säännökset siten, että yhdistysrekisterin ajantasaisuutta voidaan jatkossa ylläpitää nykyistä paremmin. Ehdotuksen mukaan rekisteriviranomainen saa oma-aloitteisesti käynnistää toimintansa lopettaneiden yhdistysten poistamisen yhdistysrekisteristä. Lisäksi yhdistyksen omaan päätökseen perustuvaa selvitysmenettelyä sekä selvitysmiehen ja purkautuvasta yhdistyksestä varoja saaneen vastuuta selvennettäisiin. Yhdistyksen perustamisen ja toiminnan helpottamiseksi ehdotetaan, että yhdistyslain säännöksiä yhdistyksen kokouksen päätöksen pätevämmästä selvennetään ja säännöksiä rekisteri-ilmoitusten tekemisestä helpotetaan. Lisäksi ehdotetaan vähäisiä sääntelyä yhdenmukaistavia teknisiä muutoksia yritys- ja yhteisötietolakiin ja uskonnonvapauslakiin.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä heinäkuuta 2016.

SISÄLLYS

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYS.....	2
YLEISPERUSTELUT.....	3
1 NYKYTILA.....	3
1.1 Lainsäädäntö ja käytäntö.....	3
1.1.1 Yhdistyksen purkautuminen ja lakkauttaminen.....	3
1.1.2 Yhdistyksen päätöksen pätemättömyys.....	6
1.1.3 Yhdistyksen rekisteri-ilmoitusten tekeminen.....	6
1.2 Kansainvälinen kehitys sekä ulkomaiden ja EU:n lainsäädäntö.....	7
1.3 Nykytilan arviointi.....	7
1.3.1 Yhdistyksen purkaminen.....	7
2 ESITYKSEN TAVOITTEET JA KESKEISET EHDOTUKSET.....	9
2.1 Toimimattomien yhdistysten poisto yhdistysrekisteristä rekisteriviranomaisen aloitteesta.....	9
2.2 Toimimattoman yhdistyksen purkaminen ja poistaminen yhdistysrekisteristä muusta aloitteesta.....	10
2.3 Selvitysmiehet ja purkautuneen yhdistyksen varojen käyttö.....	10
2.4 Päätöksen pätemättömyys.....	11
2.5 Rekisteri-ilmoitusten tekeminen.....	11
3 ESITYKSEN VAIKUTUKSET.....	11
3.1 Taloudelliset vaikutukset.....	11
3.1.1 Yhteiskunnalliset vaikutukset.....	11
3.1.2 Yhdistysvaikutukset.....	11
3.1.3 Vaikutukset viranomaisten toimintaan.....	12
3.1.4 Vaikutukset talousrikollisuuteen ja harmaaseen talouteen.....	12
4 ASIAN VALMISTELU.....	12
5 RIIPPUVUUS MUISTA ESITYKSISTÄ.....	12
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	14
1 LAKIEHDOTUSTEN PERUSTELUT.....	14
1.1 Yhdistyslaki.....	14
1.2 Yritys- ja yhteisötietolaki.....	21
1.3 Uskonnonvapauslaki.....	21
2 VOIMAANTULO.....	22
3 SUHDE PERUSTUSLAKIIN JA SÄÄTÄMISJÄRJESTYS.....	22
LAKIEHDOTUKSET.....	24
1. Laki yhdistyslain muuttamisesta.....	24
2. Laki yritys- ja yhteisötietolain 14 §:n muuttamisesta.....	28
3. Laki uskonnonvapauslain muuttamisesta.....	28
LIITTEET.....	31
RINNAKKAISTEKSTIT.....	31
1. Laki yhdistyslain muuttamisesta.....	31
2. Laki yritys- ja yhteisötietolain 14 §:n muuttamisesta.....	38
3. Laki uskonnonvapauslain muuttamisesta.....	39

YLEISPERUSTELUT

1 Nykytila

1.1 Lainsäädäntö ja käytäntö

1.1.1 Yhdistyksen purkautuminen ja lakkauttaminen

Johdanto

Yhdistyksen purkautuminen on yhdistyslain (503/1989, jäljempänä myös YhdL) mukaan mahdollista yhdistyksen omasta aloitteesta, toimintansa lopettaneen yhdistyksen julistamisella purkautuneeksi sekä yhdistyksen lakkauttamisella. Lakkauttaminen ja purkautuneeksi julistaminen edellyttävät tuomioistuimen päätöstä.

Vapaaehtoinen purkaminen

Voimassa olevan yhdistyslain mukaan yhdistyksen purkaminen on mahdollista yhdistyksen omalla päätöksellä. Yhdistyksen kokous päättää purkautumisesta, jos päätöstä ei säännöissä ole määrätty valtuutettujen kokouksen tehtäväksi (YhdL 23 §:n 1 momentti). Yhdistyksen purkamiseen liittyen laissa säädetään myös asian mainitsemisesta kokouskutsussa (YhdL 24 §) ja päätöksenteossa vaadittavasta määräenemmistöstä (YhdL 27 §:n 1 momentin 3 kohta).

Yhdistyksen purkautumisesta on säännelty mahdollisimman yksinkertaisesti, jotta laissa säädettyä purkamismenettelyä käytettäisiin mahdollisimman usein silloin kun toiminta lopetetaan tai siirretään muualle. Yhdistyslaissa ei ole esimerkiksi sulautumis- ja jakautumissäännöksiä; käytännössä yhdistyksen sulautuminen toteutetaan siten, että toiminta siirretään ja jäsenet hyväksytään toisen yhdistyksen jäseniksi.

Kun yhdistys on päättänyt purkautua, hallituksen on huolehdittava selvitystoimista, jollei yhdistys ole valinnut hallituksen tilalle tehtävään yhtä tai useampaa muuta selvitysmiestä (YhdL 40 §:n 1 momentti). Vaikka laissa ei ole nimenomaista säännöstä, selvitystoimien tarkoituksena on yhdistyksen taloudellisen aseman selvittely ennen kuin purkautuminen merkitään yhdistysrekisteriin. Laissa ei ole selvitysmiehille erityisiä kelpoisuusvaatimuksia eikä säännöksiä selvitysmiesten päätöksenteosta ja selvitysmenettelystä.

Laissa ei ole erityissäännöksiä selvitystilän vaikutuksesta yhdistyksen jäsenten päätöksenteoon selvitystilän aikana eikä asiaa ole käsitelty lain esitöissäkään (HE 64/1988 vp). Oikeuskirjallisuuden mukaan purkamispäätöksen jälkeen yhdistyksen jäsenten toimivalta on kuitenkin päättynyt eivätkä jäsenet enää voi kokoontua (Halila—Tarasti, Yhdistysoikeus, 2011, s. 608), mitä tulkintaa rekisteriviranomainen on noudattanut. Yhdistyslain mukaan yhdistyksen jäsen voi moittia selvitysmiesten toimenpidettä, mutta laissa ei säädetä jäsenen oikeudesta saada tietoja selvitysmiesten loppuselvityksestä tai toiminnasta. Oikeuskirjallisuuden mukaan ”yhdistyksen jäsenellä ja muulla, jonka oikeutta yhdistyksen purkautuminen koskee, lienee katsottava yhdistyslain 42 §:n nojalla olevan oikeus vaatia loppuselvitys nähtäväkseen ja jäljennettäväkseen. Muussa tapauksessa heidän moiteoikeudellaan ei olisi merkitystä” (Halila—Tarasti, mts. 612—613). Oikeustilan epäselvyydestä seuraa muun muassa, ettei selvitysmiehil-

lä ole velvollisuutta esittää loppuselvitystä yhdistyksen jäsenten tarkastettavaksi toisin kuin kaikissa muissa yhteisömuodoissa.

Käytännössä useimpien purettavien yhdistysten varallisuus ja taloudellinen toiminta on vähäistä eikä niillä ole velkoja ainakaan ulkopuolisille. Erillinen selvitysmenettely ei tällaisissa yhdistyksissä ole yleensä välttämätön (HE 64/1988 vp., s. 63). Yhdistyslaissa tarkoitettuihin selvitystoimiin ei siten tarvitse ryhtyä, jos yhdistyksen purkautumisesta päättäessä on samalla hyväksytty hallituksen laatima loppuselvitys, jonka mukaan yhdistyksellä ei ole velkoja (YhdL 40 §:n 1 momentti). Muiden yhteisömuotojen osalta säädetään yksityiskohtaisemmin selvitysmenettelyn julkistamisesta, kuten selvitystilän aloittamisen rekisteröinnistä ja velkojille haettavasta julkisesta haasteesta, ja selvitysmenettelystä, kuten selvitystilän aikaisesta tilinpäätöksestä (esim. OYL 20 luvun 10—15§).

Laista käy kuitenkin ilmi, että purkautumisesta päättäneen yhdistyksen taloudellista toimintaa saadaan jatkaa vain siinä määrin kuin tarkoituksenmukainen selvittely sitä vaatii. Lisäksi selvitysmiehillä on oikeus pyytää julkista haastetta velkojille sekä oikeus luovuttaa yhdistyksen omaisuus konkurssiin. Lain mukaan selvitysmenettelyyn kuuluu yhdistyksen velkojen maksamisen jälkeen mahdollisesti jäljelle jääneiden varojen käyttäminen yhdistyksen säännöissä määrätyllä tavalla. Jos varoja ei voida käyttää yhdistyksen säännöissä purkamisen varalta määrätyllä tavalla, selvitysmiesten on luovutettava varat valtiolle käytettäväksi mahdollisuuksien mukaan yhdistyksen toimintaan läheisesti liittyvän tarkoituksen edistämiseen (YhdL 40 §:n 2 momentti). Tietävästi Valtiokonttori ei ole ainakaan viime vuosina saanut tällaisia varoja edelleen luovutettavaksi.

Tarpeellisten selvitystoimien suorittamisen jälkeen selvitysmiesten on laadittava purkautumisesta loppuselvitys ja huolehdittava sen säilyttämisestä (YhdL 40 §:n 2 momentti). Lain esitöiden mukaan (HE 64/1988 vp., s. 63) selvitysmiesten on huolehdittava sopivaksi katsomallaan tavalla loppuselvityksen säilyttämisestä samaan tapaan kuin kirjanpitosäännösten mukaan on huolehdittava kirjanpitoaineiston säilyttämisestä. Laissa ei säädetä loppuselvityksen rekisteröimisestä tai julkisuudesta.

Yhdistys katsotaan lakanneeksi, kun purkautumisesta on tehty merkintä yhdistysrekisteriin (YhdL 40 §:n 3 momentti). Hallituksen puheenjohtajan tai selvitysmiehen tekemästä purkautumisilmoituksesta on käytävä ilmi, ketkä ovat toimineet selvitysmiehinä samoin kuin se, että selvitystoimet on saatettu loppuun (YhdL 53 §). Laissa ei säädetä selvitystoimien jatkamisesta yhdistyksen purkautumisen jälkeen. Lain esitöiden (HE 64/1988 vp., s.63) ja oikeuskirjallisuuden (Halila—Tarasti, Yhdistysoikeus, 2011, s. 613) mukaan selvitystoimia voidaan yhdistyksen lakkaamisesta huolimatta suorittaa vielä joskus sen jälkeen.

Yhdistyksen jäsenellä tai muulla, jonka oikeutta yhdistyksen purkaminen koskee, on oikeus moittia selvitysmiesten tai selvitystoimista huolehtineen hallituksen toimenpidettä nostamalla yhdistyksen kotipaikan tuomioistuimessa kanne selvitysmiehiä vastaan kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun yhdistyksen purkautumisesta on tehty merkintä yhdistysrekisteriin (YhdL 42 §). Selvitystoimien moittiminen toimii muun muassa velkojien oikeussuojakeinona tapauksissa, joissa selvityksessä ei ole otettu huomioon yhdistyksellä olevaa sopimuksesta tai muusta oikeussuhteesta johtuvaa velvoitetta. Jos selvityksessä ei ole esimerkiksi pyydetty julkista haastetta velkojille vaikka oli aihetta olettaa yhdistyksellä olevan tuntemattomia velkojia tai jos velkojan saatava on muusta syystä aiheettomasti jäänyt maksamatta, velkoja voi nostaa moitekanteen ja vaatia suoritusta saatavalleen selvitysmieheltä. Moitekanteen nostajana voi käytännössä olla esimerkiksi purkautuneelle yhdistykselle taloudellista avustusta antanut, jolla on avustuksen ehtojen mukaan oikeus saada avustus tai osa siitä palautetuksi yhdistyksen purkautuessa (HE 64/1988 vp., s. 64).

Toimintansa lopettaneiden yhdistysten purkaminen ja rekisteripoisto

Toimintansa lopettanut yhdistys voidaan purkaa tuomioistuimen päätöksellä hakemuksesta, jonka voi tehdä yhdistyksen jäsen tai muu, jota asia koskee. Hakemuksen voi tehdä heti, kun toiminta on päättynyt, jos lopettamisesta on riittävä selvitys. Lisäksi yhdistyksen toiminnan on katsottava loppuneen, jos yhdistyksestä viimeksi yhdistysrekisteriin tehdystä ilmoituksesta on kulunut kymmenen vuotta eikä muuta näytetä (YhdL 41 §). Riittäväksi selvitykseksi toiminnan jatkumisesta riittää yleensä yhdistyksen edustajan ilmoitus (Halila—Tarasti, Yhdistysoikeus, 2011, s. 615 ja Vaasan HO 22.9.2003 n:o 1209). Laissa ei säädetä rekisteriviranomaisen oikeudesta hakea yhdistyksen julistamista purkautuneeksi.

Yhdistykselle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi hakemuksen johdosta. Jollei yhdistysrekisteriin viimeksi merkittyä hallituksen puheenjohtajaa tai yhdistyksen nimenkirjoittajia tavoiteta purkamishakemuksen tiedoksi antamista varten, tilaisuuden varaaminen yhdistykselle tapahtuu oikeudenkäymiskaaren (4/1734) 11 luvun 9 §:ssä tarkoitetun julkisen kuulutuksen kautta.

Tuomioistuimen on päättäessään yhdistyksen julistamisesta purkautuneeksi samalla määrättävä hakija tai muu henkilö selvitysmiehenä huolehtimaan selvitystoimista. Siten myös toimintansa lopettaneen yhdistyksen purkautuessa tuomioistuimen päätöksellä on tehtävä vastaavat tarpeelliset selvitystoimet, kuin yhdistyksen omasta aloitteesta tapahtuvassa purkautumisessa (YhdL 41 §:n 2 momentti).

Tuomioistuimen julistaessa yhdistyksen purkautuneeksi yhdistys lakkaa olemasta, kun tuomioistuimen päätös tulee lainvoimaiseksi. Lakkauttamisajankohta ei siten tässä tapauksessa riipu asiaa koskevan merkinnän tekemisestä yhdistysrekisteriin (HE 64/1988 vp., s. 64).

Muusta yhteisölaainsäädännöstä poiketen yhdistyslainsäädännössä ei säädetä rekisteriviranomaisaloitteisesta yhdistyksen selvitystilasta eikä rekisteristä poistamisesta. Voimassa olevan yhdistyslain valmistelun yhteydessä pidettiin tarpeellisena poistaa yhdellä kertaa yhdistysrekisteristä ne yhdistykset, joiden toiminta oli loppunut, vaikka varsinaisia lain mukaisia purkautumistimenpiteitä ei ollut tehty. Yhdistysrekisterin tietojen ajantasaistamisella pyrittiin lain esitöiden mukaan vähentämään oikeuskelpoisuutensa säilyttäneiden, mutta toimintansa tosiasiallisesti lopettaneiden yhdistysten järjestöelämälle aiheuttaneita ongelmia (HE 64/1988 vp., s. 82).

Nykyisen yhdistyslain voimaantulon yhteydessä toimintansa lopettaneiden yhdistysten poistaminen viranomaisaloitteisesti yhdistysrekisteristä toteutettiin määräaikaikaisella, kertaluontoisella erityislailla vuosina 1990—1992 (Laki eräiden yhdistysten poistamisesta yhdistysrekisteristä, 504/1989). Toimintansa lopettaneeksi yhdistykseksi katsottiin sellainen yhdistys jolta ei ollut tullut 1 päivän tammikuuta 1960 jälkeen ilmoitusta yhdistysrekisteriin eikä muutoinkaan ollut syytä olettaa sen toiminnan jatkuvan. Poistamisperusteiden lisäksi laissa säädettiin rekisteripoistoon liittyvästä kuulutusmenettelystä ja poistamispäätöksen tekemisestä.

Rekisteripoistoa koskevan erityislain ei katsottu suoranaisesti johtavan rekisteristä poistetun yhdistyksen purkautumiseen vaan poistetuista yhdistyksistä tuli lain ja sen esitöiden mukaan rekisteröimättömiä. Kun sääntelyn katsottiin koskevan vain yhdistysten oikeudellista muotoa eikä niiden olemassaoloa, voitiin sääntely rajoittaa vain poistamismenettelyyn (HE 64/1988 vp., s. 82). Yhdistyslainsäädännöstä ei ilmene, mitä rekisteristä poistettavan yhdistyksen mahdolliselle omaisuudelle tapahtuu ja miten rekisteristä poistettu yhdistys tarvittaessa selvitetään. Suurimmassa osassa rekisteripoistoista tällaiset säännöt eivät ole olleet käytännössä tarpeen.

Rekisteristä poistetun toimivan yhdistyksen palauttaminen yhdistysrekisteriin on käytännössä edellyttänyt, että yhdistys ilmoitetaan uudelleen rekisteröitäväksi. Uuden perusilmoituksen käsittelystä on peritty tavallinen käsittelymaksu. Hallintolain (434/2003) perusteella on korjattu vain rekisteröidyn yhdistyksen rekisteröinnin yhteydessä tulleita virheitä (esim. kirjoitusvirhe tai ilmoitettua nimenkirjoittajaa ei ole rekisteröity).

Kaupparekisterilain (129/1979) 24 §:n mukaisesti kaupparekisteristä poistetut yhtiöt on palautettu hallintolain virheen oikaisua koskevien säännösten perusteella vuodesta 1983 lähtien (ennen hallintolakia voimassa olleen hallintomenettelylain mukaisesti). Kaupparekisterilaissa säännellään menettely, jota rekisteriviranomaisen tulee poistomenettelyn yhteydessä noudattaa. Menettelyllä pyritään selvittämään, onko elinkeinotoiminta lopetettu. Jos rekisteriviranomainen on epäonnistunut selvittelytyössä ja poistanut toimivan yrityksen, päätös on perustunut virheelliseen tietoon elinkeinotoiminnan harjoittamisesta. Kun yritys on esittänyt selvityksen, jonka mukaan se on toiminut poistamishetkellä, viranomainen on poistanut virheellisen päätöksensä ja palauttanut poistetun yrityksen tiedot kaupparekisteriin.

1.1.2 Yhdistyksen päätöksen pätemättömyys

Yhdistyksen jäsen, hallitus ja hallituksen jäsen voi nostaa yhdistystä vastaan kanteen yhdistyksen päätöksen julistamiseksi pätemättömäksi, jos yhdistyksen päätös ei ole syntynyt asianmukaisessa järjestyksessä tai jos se muutoin on lain tai yhdistyksen sääntöjen vastainen. Moiteoikeus koskee yhdistyksen kokouksen, valtuutettujen ja hallituksen päätöksiä (YhdL 32 ja 33 §).

Oikeutta moitekanteen nostamiseen ei ole sillä, joka on kokouksessa myötävaikuttanut päätöksen tekemiseen. Halutessaan säilyttää moiteoikeuden kokoukseen osallistuvan on siten joko vastustettava päätöstä tai ilmoitettava pidättäytyvänsä äänioikeuden käyttämisestä asiassa. Jäsen, joka ei ole ollut kokouksessa läsnä, säilyttää moiteoikeutensa, koska hän ei ole kokouksessa ollut myötävaikuttamassa päätöksen tekemiseen.

Muusta yhteisöainsäädännöstä poiketen yhdistyslainsäädännössä ei päätöksenteon menettelyvirheen osalta edellytetä, että virhe on voinut vaikuttaa päätöksen sisältöön tai muuten jäsenen oikeuteen (esim. OYL 21 luvun 1 § 1 momentti ja SäätiöL 7 luvun 1 § 1 momentti). Oikeuskirjallisuudessa (Halila—Tarasti, Yhdistys-oikeus, 2011, s. 458) ja oikeuskäytännössä (esim. KKO 1951 II 103) on kuitenkin katsottu, ettei mikä tahansa virhe voi aiheuttaa päätöksen pätemättömyyttä. Päätöksen moitekanne ei siten voi menestyä, jollei virheellä ole voinut olla vaikutusta päätökseen. Virheen vaikutus päätökseen arvioidaan tapauskohtaisesti.

1.1.3 Yhdistyksen rekisteri-ilmoitusten tekeminen

Yhdistyslainsäädännön mukaiset ilmoitukset

Ilmoitus yhdistyksen rekisteröimiseksi (perusilmoitus) sekä ilmoitukset sääntöjen muuttamisesta ja hallituksen puheenjohtajan tai nimenkirjoittajan vaihtumisesta on tehtävä Patentti- ja rekisterihallitukselle. Muusta yhteisöainsäädännöstä poiketen yhdistyksen hallituksen puheenjohtajan on aina allekirjoitettava edellä mainitut ilmoitukset ja vakuutettava, että ilmoituksessa mainitut tiedot ovat oikeat ja että nimenkirjoittajat ovat täysivaltaisia. Muissa yhteisömuodoissa ja säätiössä hallituksen jäsenet, toimitusjohtaja ja toiminimenkirjoittajat voivat allekirjoittaa vastaavat rekisteri-ilmoitukset (yritys- ja yhteisötietolain (244/2001), YTJL, 14 §). Muissa yhteisömuodoissa ja säätiössä rekisteriviranomainen voi rekisteritietojen perusteella selvittää oikeuden ilmoituksen tekemiseen, koska yhteisön tai säätiön hallituksen kaikki jäsenet ilmoitetaan ja merkitään kaupparekisteriin tai säätiörekisteriin.

Kaupparekisterilaista ja säätiölaista poiketen yhdistyslaissa ei säädetä eronneen tai erotetun hallituksen puheenjohtajan tai nimenkirjoittajan oikeudesta itse ilmoittaa asemansa päättymisestä yhdistysrekisteriin. Tämän vuoksi rekisteriviranomainen ohjaa ilmoituksen tekijän nostamaan vahvistuskanteen käräjäoikeudessa, jos yhdistys ei suostu ilmoittamaan muutosta rekisteröitäväksi.

1.2 Kansainvälinen kehitys sekä ulkomaiden ja EU:n lainsäädäntö

Muissa pohjoismaissa ei ole yhdistyslakia vastaavaa lainsäädäntöä eikä yhdistysrekisteriä. Suomalaista yhdistyslainsäädäntöä ja -rekisterikäytäntöä vastaavaa ei ole myöskään yleisesti muissa EU-valtioissa.

1.3 Nykytilan arviointi

1.3.1 Yhdistyksen purkaminen

Johdanto

Yhdistys voidaan lain mukaan purkaa ilman varsinaisia selvitystoimia silloin, kun purkautumisesta päättänyt yhdistyksen kokous on samalla hyväksynyt hallituksen laatiman loppuselvityksen, jonka mukaan yhdistyksellä ei ole velkoja. Muussa tapauksessa yhdistyksen selvitysmiesten on selvitettävä yhdistys yhdistyslain yleisten säännösten mukaisesti ennen purkamista. Yhdistysrekisteristä on yhdistyksien purkautumisilmoitusten perusteella poistettu viime vuosien aikana noin 400—1 000 yhdistystä vuodessa. Vuonna 2014 rekisteristä poistettiin purkautumisen johdosta 1 086 yhdistystä. Käytännössä yhdistyksen purkaminen ilman varsinaisia selvitystoimia on ollut yleistä ja sitä on pidetty toimivana, eikä siitä tiettävästi ole aiheutunut ongelmia purkautuvan yhdistyksen velkojien suojan kannalta. Käytännössä suurin osa yhdistyksistä on niin pieniä, ettei niillä ole merkittäviä varoja eikä velkoja. Suurempienkin yhdistysten kohdalla taloudellisesti merkittävä toiminta on yleensä yhtiöitetty. Näistä syistä ei ole tarpeen säännellä yhdistyksen selvitysmenettelyä yhtä kattavasti ja yksityiskohtaisesti kuin muussa yhteisö- ja säätiölainsäädännössä. Toisaalta niissä purkutilanteissa, joissa yhdistyksellä on varoja ja velkoja, jäsenillä on oltava oikeus tarkastaa selvitysmiesten loppuselvitys. Näissä tapauksissa selvitysmiehet tekevät yhdistyksen varojen käyttöä koskevia päätöksiä ja toimia, joiden lain, sääntöjen ja yhdistyksen kokouksen päätöksen mukaisuutta jäsenten on voitava arvioida.

Toisaalta yhdistyksen jäsenten ja velkojien aseman turvaamiseksi ja sääntelyn yhdenmukais-
tamiseksi selvitysmiehen vastuu on tarpeen säännellä yhdenmukaisesti riippumatta siitä, toimiiko selvitysmiehenä hallituksen jäsen vai joku muu. Yhdistyksen velkojien suojan ja vastuun oikeudenmukaisen jakautumisen vuoksi yhdistyslaissa on myös tarpeen säännellä purkautuneen yhdistyksen varat saaneen tahon vastuu yhdistyksen maksamatta jääneestä velasta vastaavalla tavalla kuin muiden yhteisömuotojen ja säätiön purkautuessa. Kun rekisteriviranomainen tai tuomioistuimien määrää selvitysmiehen, voi syntyä tilanne, jossa yhdistyksen jäsenet eivät käytännössä saa selvitysmieheltä riittäviä tietoja selvitysmenettelystä kanneoikeutensa käyttämiseksi. Osakeyhtiöiden, osuuskuntien ja säätiöiden selvitysmenettelyn osalta ei ole vastaavaa ongelmaa, koska niiden purkautuessa lopputilitys on aina rekisteröitävä.

Yhdistyksen poistaminen rekisteristä

Rekisteröityjä yhdistyksiä on Patentti- ja rekisterihallituksen yhdistysrekisterissä noin 134 000. Rekisteröimättömiä yhdistyksiä arvioidaan olevan useita kymmeniä tuhansia. Vuosina 1999—2014 uusia yhdistyksiä ilmoitettiin merkittäväksi yhdistysrekisteriin vuosittain

2 000—2 800, vuosittain purkautui 400—1 000 yhdistystä ja muutosilmoitusten määrä oli vuosittain 15 000—22 000.

Yhdistysrekisteri-ilmoitusta ei ole tehnyt noin 50 000 yhdistystä vuoden 1995 jälkeen, 111 000 yhdistystä vuoden 2000 jälkeen ja 125 000 yhdistystä vuoden 2005 jälkeen. Toimintansa lopettaneiden yhdistysten lukumäärän arviointi muutosilmoitusten perusteella on vaikeaa, koska pienillä yhdistyksillä muutokset voivat olla hyvin harvinaisia tai yhdistykset eivät tee maksullisia muutosilmoituksia. Patentti- ja rekisterihallitus on kuitenkin arvioinut, että yhdistysrekisterissä on kymmeniä tuhansia toimintansa lopettaneita yhdistyksiä. Voimassa olevan lain mukaan yhdistysrekisteriviranomainen ei voi oma-aloitteisesti käynnistää menettelyä, jonka seurauksena toimintansa lopettanut yhdistys poistettaisiin rekisteristä.

Toimintansa lopettaneen yhdistyksen rekisteripoiston helpottaminen sekä yhdistysrekisteritietojen ajantasaisuuden ja oikeellisuuden parantaminen edellyttää, että toimintansa lopettaneet yhdistykset voidaan poistaa rekisteristä nykyistä tuomioistuinkäsittelyä kevyemmällä menettelyllä ja myös viranomaisaloitteisesti muuta yhteisölainsäädäntöä vastaavasti. Lopettaneiden yhdistysten poistaminen rekisteristä vapauttaa suuren määrän yhdistysten nimiä, mikä voi josain määrin helpottaa myös uusien yhdistysten perustamista.

Toimimattomien yhdistysten massapoisto rekisteristä toteutettiin 1990-luvun alussa erityislain perusteella viranomaisaloitteisesti. Jotta toimimattomien rekisteröityjen yhdistysten määrä ei enää kasvaisi, yhdistyslaissa on tarpeen säätää jatkuvasta mahdollisuudesta poistaa toimintansa lopettaneet yhdistykset rekisteristä viranomaisaloitteisesti.

Kaupparekisterikäytäntöä vastaavasti yhdistysrekisteristä poistetut yhdistykset on palautettava hallintolain virheen oikaisua koskevien säännösten perusteella. Lakiehdotuksessa säännellään menettely, jota rekisteriviranomaisen tulee poistomenettelyn yhteydessä noudattaa. Menettelyllä pyritään selvittämään, onko yhdistyksellä toimintaa. Jos rekisteriviranomainen on epäonnistunut selvittelytyössä ja poistanut toimivan yhdistyksen, päätös on perustunut virheelliseen tietoon yhdistyksen toiminnan lakkaamisesta. *Päätöksen pätemättömyys*. Voimassa olevan lain päätöksen moitteenvapaisuutta koskeva säännös on yhdistyskäytännössä aiheuttanut epäselvyyttä siitä, milloin päätöksenteon menettelyvirhe voi johtaa päätöksen pätemättömyyteen. Epäselvä oikeustila on voinut muun muassa rajoittaa yhdistysten päätöksenteon järjestämistä tietoliikenneyhteyden tai muiden teknisten apuvälineiden avulla.

Muusta yhteisölainsäädännöstä poikkeavan pätemättömyysperusteen vaikutusta yhdistyksen kokouksen etäosallistumiseen on arvioitu erikseen erityisesti verkon kautta tapahtuvan etäosallistumisen kannalta. Erilaisten kokousmenettelyyn liittyvien virheiden mahdollisuus korostuu verkon kautta toimittaessa ja uuden etäosallistumisen mahdollistavan teknologian käyttöönoton myötä. Osa tällaisista virheistä voi olla sellaisia, että ne eivät kuitenkaan vaikuta yhdistyksen kokouksen päätökseen tai jäsenen oikeuteen muuten. Erityisesti verkon kautta tapahtuva osallistuminen huomioon ottaen muusta yhteisölainsäädännöstä poikkeavaa mahdollisesti matalampaa kynnystä päätöksen pätemättömyyteen on pidetty vaikeana perustella (Stranius & Laaksonen, Verkkovaikuttamista 2010 –luvulla, Oikeusministeriön selvityksiä ja ohjeita 1/2011, s. 45—46).

Kokousten pitämisen ja etäosallistumisen käyttöönoton helpottamiseksi lakia on tarpeen selvittää muita yksityisiä yhteisöjä koskevaa lainsäädäntöä vastaavasti siten, että menettelyvirhe voi johtaa yhdistyksen päätöksen pätemättömyyteen vain, jos sillä on voinut olla merkitystä päätöksen sisältöön tai muutoin yhdistyksen jäsenen oikeuteen.

Rekisteri-ilmoitusten tekeminen

Erityisesti yhdistysrekisterin sähköisten palvelujen kehittämisen osalta epäkohtana on pidetty sitä, että yhdistysrekisterin sähköinen tunnistaminen ei yhdistyslain perus- ja muutosilmoituksen tekemistä koskevista rajoituksista johtuen mahdollista sitä, että muu kuin yhdistyksen puheenjohtaja sähköisesti allekirjoittaa yhdistysrekisteriin tehtävän ilmoituksen (Stranius & Laaksonen, Verkkovaikuttamista 2010 –luvulla, Oikeusministeriön selvityksiä ja ohjeita 1/2011, s. 42). Yhdistyksen hallituksen on lain ja sääntöjen sekä yhdistyksen päätösten mukaan huolellisesti hoidettava yhdistyksen asioita. Hallitus myös edustaa yhdistystä (YhdL 35 §:n 1 momentti).

Yhdistysten rekisteri-ilmoitusten tekemisen helpottamiseksi yhdistyslain 48 §:n 3 momenttia ja yritys- ja yhteisötietolain 14 §:n 1 momentin 7 kohtaa on tarpeen muuttaa siten, että yhdistyksen hallituksen puheenjohtajan lisäksi hallituksen muut varsinaiset jäsenet ovat vastuussa ilmoitusten tekemisestä ja voivat allekirjoittaa yhdistyslaissa ja yritys- ja yhteisötietolaissa tarkoitettut ilmoitukset. Lisäksi yhdistyslain 48 §:n 3 momentin säännöstä ilmoituksen tekijän vakuutuksesta on tarpeen muuttaa ilmoitusten tekemisen ja käsittelyn helpottamiseksi, koska hallituksen puheenjohtajaksi tai nimenkirjoittajaksi ilmoitetun täysivaltaisuus voidaan tarkistaa viran puolesta koneellisesti. Lisäksi yhdistysrekisteritietojen ajantasaisuuden parantamiseksi ja ilmoituksen tekemisen helpottamiseksi on tarpeen muuttaa 52 §:n 3 momenttia siten, että omaa eroa koskevan rekisteri-ilmoituksen voi tehdä suoraan yhdistysrekisteriin. Ehdotus vastaa näiltä osin sisällöltään muuta uudempaa yhteisö-, säätiö- ja kaupparekisterilainsäädäntöä.

2 Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

2.1 Toimimattomien yhdistysten poisto yhdistysrekisteristä rekisteriviranomaisen aloitteesta

Ehdotuksen tarkoitus on poistaa pitkän aikaa toimimattomina olleet kymmenet tuhannet yhdistykset yhdistysrekisteristä yhdistysrekisteriviranomaisen aloitteesta nopeasti ja vähäisin kustannuksin. Jotta rekisteröityjen toimimattomien yhdistysten määrä ei enää voisi muodostua suureksi, poistomahdollisuuden on oltava jatkuva, esimerkiksi vuosittain käytettävissä, ja siitä on säädettävä yhdistyslaissa. Ehdotuksen mukaan rekisteriviranomainen voi aloittaa poistomenettelyn, kun yhdistys ei ole tehnyt rekisteri-ilmoitusta 20 vuoteen eikä ole muuta syytä olettaa yhdistyksen toimivan. Sääntely vastaa muuten sisällöltään vuosina 1990—92 voimassa ollutta erityislakia, joka liittyi nykyisen yhdistyslain voimaan saattamiseen. Tarkoitus on, että poistomenettely voidaan toteuttaa vuoden 2016 jälkimmäisen puolen aikana, jos laki tulee voimaan ennen sitä.

Ehdotettu passiivisuuden kesto on kaksi kertaa pidempi kuin osakeyhtiöiden, osuuskuntien ja säätiöiden kohdalla. Käytännössä varsinkin pienet yhdistykset tekevät rekisteri-ilmoituksia harvemmin kuin osakeyhtiöt, osuuskunnat ja säätiöt, joiden on muun muassa vuosittain ilmoitettava tilinpäätöstiedot rekisteriviranomaiselle. Tarpeettomien rekisteripoistojen estämiseksi on tarpeen säätää poistomenettelyn ja sen kohteena olevien yhdistysten nimien ja rekisterinumeroitten julkistamisesta. Vuodesta 2017 lähtien yhdistyksen toiminnan jatkumisen ja loppumisen selvittämistä helpottaa tuolloin kaikille yhdistyksille annettava Y-tunnus, joka helpottaa myös toiminnan ja varallisuuden koneellista selvittämistä eri viranomaisten rekistereistä. Y-tunnuksen antaminen kaikille yhdistyksille sisältyy valtiovarainministeriön johdolla valmisteltavaan hallituksen esitykseen rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämisestä ja selvittämisestä koskevaksi lainsäädännöksi (ks. yleispuheiden 5 kohta).

2.2 Toimimattoman yhdistyksen purkaminen ja poistaminen yhdistysrekisteristä muusta aloitteesta

Ehdotuksella helpotetaan ja nopeutetaan toimimattoman yhdistyksen purkamista ja rekisteripoistoa silloin, kun toiminnan lopettaminen on riidatonta. Ehdotuksen tarkoitus on keskittää yhdistyksen purkamiseen liittyvät viranomaistoimet mahdollisimman pitkälti rekisteriviranomaiselle. Yhdistyslakia ehdotetaan muutettavaksi siten, että riidatonta purkamista koskevan hakemuksen käsittelee Patentti- ja rekisterihallitus nykyisen käräjäoikeusmenettelyn sijasta. Patentti- ja rekisterihallituksen olisi ennen päätöstä varattava yhdistykselle tilaisuus tulla kuuluksi. Voimassa olevaa lakia vastaavasti hakemuksen voi tehdä yhdistyksen tai sen hallituksen jäsen, yhdistyksen velkoja tai muu, jota asia koskee. Jos toiminnan lopettaminen kiistetään yhdistyksen taholta, hakijan olisi Patentti- ja rekisterihallituksen asettamassa määräajassa saatettava vireille voimassa olevan lain 41 §:n 1 momenttia vastaava kanne yhdistyksen julistamiseksi puretuksi tai hakemus raukeaa. Hakemus raukeaa myös siinä tapauksessa, että yhdistys itse päättää selvitystoimista siten kuin voimassa olevan lain 40 §:ssä säädetään. Toimintansa lopettaneiden yhdistysten selvittämisessä ilmenneiden väärinkäytösten estämiseksi ehdotetaan, että selvitysmiehen on huolehdittava loppuselvityksen nähtävänä pitämisestä. Yhdistyksen jäsenillä ja muilla, joiden oikeutta yhdistyksen purkautuminen koskee, on oikeus nähdä loppuselvitys.

2.3 Selvitysmiehet ja purkautuneen yhdistyksen varojen käyttö

Ehdotuksella selvennetään yhdistyksen selvitysmenettelyn tarkoitusta sekä selvitysmiehen ja purkautuvasta yhdistyksestä varoja saaneen vastuuta. Ehdotuksella myös parannetaan yhdistyksen jäsenten tiedonsaantia selvitystoimenpiteistä ja selvennetään yhdistyksen kirjanpito-, tilinpäätös-, tilintarkastus- ja toiminnantarkastusvelvollisuuden jatkumista selvitysmenettelyn ajan. Lisäksi yksinkertaistetaan ja nopeutetaan purkautuvan yhdistyksen varojen käyttöä silloin, kun varoja ei voida käyttää säännöissä purkautumisen varalta määrättyyn tarkoitukseen.

Muutokset toteutetaan lisäämällä yhdistyslakiin nimenomaiset säännökset selvitysmenettelyn tarkoituksesta, selvitysmiehen vahingonkorvausvastuusta sekä purkautuneesta yhdistyksestä varoja saaneen rajoitetusta vastuusta. Yhdistyksen jäsenten tietojensaannin parantamiseksi ehdotetaan, että selvitysmiesten on kutsuttava yhdistyksen kokous koolle tarkastamaan loppuselvitys, jonka laatimisen ajankohdasta, sisällöstä ja tilintarkastuksesta tai toiminnantarkastuksesta säädettäisiin nimenomaisesti laissa. Lisäksi ehdotetaan, että selvitysmiesten on luovutettava purkautuvan yhdistyksen varat suoraan yhdistyksen toimintaa lähellä olevan tarkoituksen edistämiseen eikä valtiolle, jos varoja ei voida käyttää säännöissä määrättyllä tavalla. Ehdotus selvittää selvitysmenettelyä ja parantaa yhdistyksen jäsenten, selvitysmiesten ja velkojien oikeussuojaa sekä nopeuttaa purkautuvan yhdistyksen varojen käyttämistä yhdistyksen tarkoitusta lähellä olevaan tarkoitukseen.

Uusia säännöksiä selvitysmiehen vahingonkorvausvastuusta sovelletaan uuden lain voimaantulon jälkeen syntyneeseen vahinkoon. Uutta säännöstä varoja saaneen vastuusta sovelletaan uuden lain voimaantultua jaettuja varoja saaneeseen. Säännöstä loppuselvityksen tarkastamisesta yhdistyksen kokouksessa sovelletaan, kun loppuselvitys tehdään uuden lain voimaan tulon jälkeen. Säännöstä selvitysmiesten velvollisuudesta luovuttaa varat valtion sijasta yhdistyksen toimintaa lähellä olevaan tarkoitukseen sovelletaan myös yhdistykseen, jonka purkautumisesta on päätetty ennen uuden lain voimaantuloa.

2.4 Päätöksen pätemättömyys

Yhdistyksen päätöksen pätemättömyyttä koskevaa yhdistyslain säännöstä selvennetään muuta yhteisölainsäädäntöä vastaavasti siten, että muotovirheen perusteella päätöstä voi moittia vain, jos virhe on voinut vaikuttaa päätöksen sisältöön tai yhdistyksen jäsenen oikeuteen. Ehdotus selventää yhdistyksen päätöksentekoa ja helpottaa etäosallistumisen järjestämistä ilman merkittäviä vaikutuksia jäsenten oikeussuojaan. Uutta säännöstä sovelletaan lain voimaantulon jälkeen tehtyyn päätökseen.

2.5 Rekisteri-ilmoitusten tekeminen

Yhdistyksen rekisteri-ilmoitusten tekemistä koskevia yhdistyslain ja yritys- ja yhteisötietolain säännöksiä muuttamalla helpotetaan yhdistyksen rekisteri-ilmoitusten tekemistä muita yksityisiä oikeushenkilöitä vastaavalla tavalla. Ehdotuksessa rekisteri-ilmoituksen allekirjoittamiseen oikeutettujen piiriä laajennetaan siten, että hallituksen puheenjohtajan lisäksi myös muut hallituksen jäsenet voivat allekirjoittaa ilmoituksen. Ilmoitusten tekemistä ja käsittelyä helpotetaan myös siten, että rekisteriin ilmoitettavan henkilön täysivaltaisuus tarkistetaan viran puolesta koneellisesti.

Lisäksi ehdotetaan, että yhdistys voi tarpeen mukaan ilmoittaa rekisteriin hallituksen kaikki jäsenet ilmoitusten tekemisen helpottamiseksi. Tiedossa olevan yhdistysrekisterin tietojärjestelmän kokonaisuudistuksen vuoksi tämä uudistus tulee voimaan myöhemmin erikseen valtioneuvoston asetuksella säädettävänä aikana. Näillä näkymin uudistus toteutuu vuonna 2017.

3 Esityksen vaikutukset

3.1 Taloudelliset vaikutukset

3.1.1 Yhteiskunnalliset vaikutukset

Ehdotus helpottaa vähäisessä määrin yhdistystoimintaa ja parantaa yhdistysrekisteritietojen ajantasaisuutta.

3.1.2 Yhdistysvaikutukset

Toimimattomien yhdistysten poistaminen rekisteristä rekisteriviranomaisen aloitteesta vähentää vähäisessä määrin yhdistyksen toiminnan lopettamiskustannuksia. Tosiasiassa edelleen toimiville yhdistyksille viranomaisaloitteisesta massapoistomenettelystä aiheutuvat haitat voidaan välttää poistomenettelyn kaikkien vaiheiden riittävän laajalla ja aikaisella julkistamisella sekä huolehtimalla siitä, että toimimattomana poistettu yhdistys voidaan tarvittaessa helposti palauttaa rekisteriin. Rekisteri-ilmoitusten allekirjoitusoikeuden laajentaminen helpottaa erityisesti sähköisen rekisteri-ilmoituksen tekemistä. Allekirjoitusoikeuden laajennus ei käytännössä vaaranna yhdistysrekisteritietojen luotettavuutta. Yhdistyksen kokouksen päätöksen moiteperusteiden selvitys helpottaa ja nopeuttaa jossain määrin yhdistyksen päätösten tekoa ja täytäntöönpanoa. Selvitysmiehen ja purkautuneesta yhdistyksestä varoja saaneen vastuun selvittäminen, loppuselvityksen tilintarkastus, toiminnantarkastus ja tarkastaminen yhdistyksen kokouksessa sekä rekisteriviranomaisen määräämän selvitysmiehen laatiman loppuselvityksen nähtävänä pitäminen parantavat jossain määrin yhdistyksen jäsenten ja velkojien suojaa. Ehdotus ei käytännössä vaikuta pienimuotoista toimintaa harjoittavien yhdistysten purkamisen kustannuksiin, koska tällaiset yhdistykset voidaan jatkossakin purkaa ilman erillisiä selvitystoimia. Ehdotus ei vaikuta merkittävästi loppuselvityksen laatimiskuluihin, koska loppuselvitys vastaa sisällöltään voimassa olevan lain vaatimuksia. Vaikutus loppuselvityksen ti-

lintarkastus- ja toiminnantarkastuskuluihin ei ole merkittävä, koska yhdistyksen viimeisen tilikauden toimintakertomus ja tilinpäätös on nykyisinkin tarkastettava. Myös loppuselvityksen nähtävänä pitämisestä aiheutuva kustannus on vähäinen.

3.1.3 Vaikutukset viranomaisten toimintaan

Toimimattomien yhdistysten poisto yhdistysrekisteristä edellyttää poisto-ohjelmien tekemistä, jotta kymmenien tuhansien yhdistysten poistaminen olisi käytännössä mahdollista. PRH arvioi, että poisto-ohjelma, joka sisältää poiston palautuksen ja siihen liittyvän sähköisen asioinnin, maksaa enintään 50 000 euroa (kertakustannus). Poisto-ohjelman tekemisestä aiheutuvat kustannukset voidaan kattaa rekisteriviranomaisen maksutuloilla ja ne on otettu huomioon rekisteriviranomaisen vuoden 2016 budjetissa. Rekisteri-ilmoitusten sisältövaatimusten vähentäminen vähentää vähäisessä määrin ilmoitusten käsittelyn henkilötyökustannuksia ja helpottaa ilmoitusten koneellisen käsittelyn toteuttamista.

On mahdollista, että myöhemmin toteutettavissa poistoissa ei voida enää hyödyntää käsittelyjärjestelmään nyt tehtävää muutosta. Yhdistysrekisterin nykyisestä käsittelyjärjestelmästä joudutaan todennäköisesti luopumaan lähivuosina teknisistä syistä. Yhdistysrekisteri-ilmoitusten käsittely tapahtuu jatkossa mahdollisesti samalla käsittelyjärjestelmällä, jolla kaupparekisteri-ilmoitukset käsitellään. Yhdistysrekisterin poistomenettelyn toteuttaminen tässä vaiheessa on tarpeen vuonna 2017 toteutettavan edunsaajarekisterin vuoksi (ks. yleisperusteluiden 5 kohta).

Purkautuvan yhdistyksen varojen käyttämistä koskeva ehdotus ei vaikuta Valtiokonttorin eikä aluehallintoviraston tehtäviin, koska tällaisia varoja ei ole ainakaan viime vuosina tullut Valtiokonttorille eikä aluehallintovirastoille. Rekisteristä poistettujen yhdistysten vähäisten varojen osoittaminen yhdistyksen toimintaa lähellä olevaan tarkoitukseen ei merkittävästi lisää Valtiokonttorin tehtäviä.

3.1.4 Vaikutukset talousrikollisuuteen ja harmaaseen talouteen

Ehdotuksella ei ole vaikutusta talousrikollisuuteen eikä harmaaseen talouteen.

4 Asian valmistelu

Syksyllä 2015 oikeusministeriössä laadittiin virkatyönä luonnos hallituksen esitykseksi yhteistyössä työ- ja elinkeinoministeriön ja Patentti- ja rekisterihallituksen kanssa. Esitysluonnoksesta järjestettiin laaja lausuntokierros 4.11.—18.12.2015. Yhteenvedo palautteesta julkaistiin oikeusministeriön verkkosivulla 26.1.2016. Esityksen jatkovalmistelu on tehty oikeusministeriössä esitysluonnoksen ja palautteen perusteella.

5 Riippuvuus muista esityksistä

Valtiovarainministeriön johdolla valmistellaan hallituksen esitys rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen estämistä ja selvittämistä koskevaiksi lainsäädännöksi, joka perustuu EU-sääntelyyn (Komission ehdotukset uudeksi Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi rahoitusjärjestelmän käytön estämisestä rahanpesuun ja terrorismin rahoitukseen (KOM(2013) 45 lopullinen) ja Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi tietojen toimittamisesta varainsiirtojen mukana (KOM(2013) 44 lopullinen)). Tässä yhteydessä on tarpeen perustaa erillinen muun muassa yhdistykset kattava edunsaajarekisteri jonka toteuttamiseksi Y-tunnus annetaan viran puolesta kaikille yhdistyksille. Toimimattomien yhdistysten poistaminen yhdistysrekisteristä helpottaa Y-tunnuksen antamista sekä edunsaajarekisterin toteutusta ja pitoa. Tarkoitus on, että toimimattomat yhdistykset on poistettu yhdistysrekisteristä ennen tässä tar-

HE 33/2016 vp

koitetun lainsäädännön voimaantuloa. Y-tunnuksen antamisen ja edunsaajarekisterin sisältävä lakiesitys on tarkoitus antaa siten, että lait tulevat voimaan ja Y-tunnus voidaan antaa viran puolesta kaikille rekisteröidyille yhdistyksille keväällä 2017.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1 Lakiehdotusten perustelut

1.1 Yhdistyslaki

32 §. Päätöksen moitteenvараisuus. Pykälän *1 momenttia* ehdotetaan muutettavaksi siten, että yhdistyksen päätöksen julistamiseen pätemättömäksi voi johtaa vain sellainen menettelyvirhe, jolla on voinut olla vaikutusta päätöksen sisältöön tai muuten yhdistyksen jäsenen oikeuteen. Ehdotus vastaa sisällöltään pääosin muuta yhteisölainsäädäntöä (mm. OYL 21 luvun 1 §:n 1 momentti ja SäätiöL 7 luvun 1 §:n 1 momentti).

Voimassa olevaa lakia vastaavasti menettelyvirheestä olisi kyse, jos yhdistyksen päätös ei ole syntynyt asianmukaisessa järjestyksessä. Mahdollisia menettelyvirheitä voivat siten lain tai yhdistyksen sääntöjen noudattamatta jättämisen lisäksi olla myös muiden yhdistyksessä hyväksytyjen tai vakiintuneeseen käytäntöön perustuvien menettelysääntöjen noudattamatta jättäminen, jos nämä ovat voineet vaikuttaa päätöksen sisältöön tai muuten yhdistyksen jäsenen oikeuteen.

Jos virheen osoitetaan tapahtuneen, moiteoikeudenkäynnissä yleensä yhdistyksellä on velvollisuus osoittaa virheen merkityksettömyys. Tätä arvioitaessa on otettava huomioon paitsi virheen mahdollinen vaikutus yhdistyksen päätöksen lopputulokseen myös jäsenen oikeuteen muuten.

Päätös voi vaikuttaa muuten jäsenen oikeuteen ehdotuksessa tarkoitettulla tavalla, kun jäsenen oikeuden käyttäminen edellyttäisi osallistumista yhdistyksen kokoukseen ja kokoukstuun liittyvän virheen tai puutteen vuoksi jäsen ei ole osallistunut kokoukseen. Tällainen oikeus voi olla esimerkiksi yhdistyksen sääntöihin tai kokouksen päätökseen perustuva oikeus jäsenpalveluihin tai muihin -etuihin (esimerkiksi venekerhon venepaikat), jotka yhdistys antaa jäsenille ilmoittautumisjärjestyksessä ja ilmoittautumismahdollisuus alkaa yhdistyksen kokouksessa.

40 §. Yhdistyksen päätökseen perustuva selvitysmenettely. Pykälän *1 momentissa* ehdotetaan selvyuden vuoksi mainittavan, että yhdistyksen kokous päättää purkamisesta. Yhdistyksen säännöissä voidaan edelleen lain 23 §:n perusteella määrätä, että päätösvalta yhdistyksen purkamisesta kuuluu valtuutetuille. Ehdotus vastaa sisällöltään voimassa olevaa lakia.

Muusta yhteisölainsäädännöstä poiketen laissa ei ehdoteta säädettäväksi yhdistyksen selvitystilaan asettamisesta ja selvitystilan merkitsemisestä yhdistysrekisteriin. Tarvittaessa selvitysmiehet voivat kuitenkin ilmoittaa itsensä rekisteriin, jolloin ulkopuoliset voivat yhdistysrekisteristä selvittää, kenellä on oikeus toiminimen kirjoittamiseen selvitysmenettelyn aikana. Momentissa tarkoitettujen selvitysmiesten toimikausi alkaa yhdistyksen kokouksen päätöksestä ja jatkuu toistaiseksi. Jos selvitysmies eroaa tai tämän paikka muuten tulee avoimeksi, voidaan yhdistyksen kokous yleisten yhteisöoikeudellisten periaatteiden perusteella kutsua koolle valitsemaan tarvittava määrä selvitysmiehiä (Halila—Tarasti, Yhdistysoikeus, 2011, s. 608).

Pykälän uudessa *2 momentissa* ehdotetaan selvyuden vuoksi säädettäväksi selvitystoimien tarkoituksesta uudempaa yksityisiä yhteisöjä koskevaa lainsäädäntöä vastaavalla tavalla. Ehdotus vastaa sisällöltään voimassa olevaa oikeutta, vaikka voimassa olevassa laissa ei ole vastaavaa nimenomaista säännöstä.

Yhdistyksen konkurssiin luovuttamisen osalta pykälän 3 *momentin* sanamuotoa ehdotetaan selvennettäväksi siten, että selvitysmiehen on haettava yhdistyksen hakemista konkurssiin, jos varat eivät riitä velkojen maksamiseen. Ehdotus vastaa sisällöltään voimassa olevaa oikeutta (HE 64/1988 vp., s. 63) ja muita yksityisiä yhteisöjä koskevaa lainsäädäntöä.

Purkautuvan yhdistyksen varojen käytön nopeuttamiseksi ja selvitystoimiin liittyvän vastuun selventämiseksi ehdotetaan, että selvitysmiesten on luovutettava purkautuvan yhdistyksen varat sen toimintaan läheisesti liittyvän tarkoituksen edistämiseen, jos varoja ei voida käyttää säännöissä purkautumisen varalta määrätyllä tavalla. Ehdotus poikkeaa voimassa olevasta laista, jonka mukaan purkautuvan yhdistyksen varat on näissä tapauksissa luovutettava valtiolle käytettäväksi mahdollisuuksien mukaan yhdistyksen toimintaan läheisesti liittyvän tarkoituksen edistämiseen. Tietävästi valtiolle ei käytännössä ole tullut tällaisia varoja. Ehdotus vastaa sisällöltään uutta säätiölakia (487/2015).

Momentissa ehdotetaan selvennettävän loppuselvityksen laatimisen ajankohtaa siten, että se on laadittava ilman aiheutonta viivytystä. Selvyyden vuoksi ehdotetaan säädettäväksi myös, että loppuselvitys sisältää selostuksen yhdistyksen velkojen maksusta ja jäännösvarojen käytöstä sekä tilinpäätösasiakirjat selvitysmenettelyn ajalta. Selvitystila ei lopeta yhdistyksen kirjanpito-, tilinpäätös-, tilintarkastus- ja toiminnantarkastusvelvollisuutta. Voimassa olevaa oikeutta vastaavasti selvityksestä on käytävä ilmi, että velkojen saatavat on suoritettu ja jäännösvarat asianmukaisesti siirretty (HE 64/1988 vp., s. 63). Voimassa olevasta laista poiketen selvitysmiesten olisi yleensä kutsuttava yhdistyksen jäsenet yhdistyksen kokoukseen tarkastamaan loppuselvitys. Menettelyllä varmistettaisiin, että yhdistyksen jäsenet saavat tiedon purkautuvan yhdistyksen taloudellisesta asemasta, selvitystoimien suorittamisesta ja jäljelle jääneiden varojen käyttämisestä. Yhdistyksen kokousta ei kuitenkaan tarvitse järjestää, jos se on tarpeetonta yhdistyksen varat ja muut seikat huomioon ottaen. Käytännössä purkautuva yhdistys voi olla sellainen, että sillä ei ole lainkaan jäseniä tai että ainoat jäsenet toimivat selvitysmiehinä. Jos yhdistyksellä on vain muutama jäsen, loppuselvityksen tiedoksi antaminen ja tarkistaminen voidaan käytännössä usein toteuttaa jäsenten suostumuksella myös sähköpostikeskustelun avulla tai muulla vastaavalla tavalla. Käytännössä purkautuvan yhdistyksen jäännösvarat voivat olla niin vähäiset, että tässä tarkoitettua kokouksen järjestäminen varojen asianmukaisen käytön varmistamiseksi ei ole tarkoituksenmukaista.

Ehdotuksen mukaan selvitysmiesten olisi huolehdittava loppuselvityksen säilyttämisestä siten kuin kirjanpitolaissa säädetään tasekirjan säilyttämisestä. Loppuselvityksen säilyttämisen osalta ehdotus vastaa sisällöltään voimassa olevaa oikeutta.

Selvitysmiesten aseman ja vastuun selventämiseksi momentin viimeisessä virkkeessä ehdotetaan säädettäväksi hallitusta ja sen jäseniä koskevien säännösten soveltamisesta selvitysmiehiin. Tämän tarkoittaa esimerkiksi sitä, että jos valitaan useita selvitysmiehiä, he valitsevat itselleen puheenjohtajan ja tekevät päätöksensä kokouksissa enemmistöpäätöksillä, jollei säännöissä tai selvitysmiesten nimeämistä koskevassa päätöksessä toisin määrätä. Selvitystilasta huolimatta yhdistyksen kirjanpito- ja tilinpäätöksen laatimisvelvollisuus jatkuu ja selvitysmiehet vastaavat tilinpäätösten laatimisesta selvitystilan aikana. Myös lakiin tai sääntöihin perustuva tilintarkastusvelvollisuus jatkuu selvitystilan aikana ja loppuselvityskin on tilintarkastettava, jos yhdistyksellä on tilintarkastaja. Viimeksi mainittu koskee myös toiminnantarkastusta.

Ehdotuksen seurauksena selvitystoimiin liittyvä vahingonkorvausvastuu tulee säännellyksi yhdenmukaisesti riippumatta siitä, huolehtiiko selvitystoimista yhdistyksen hallitus vai yhdistyksen kokouksen valitsema selvitysmies.

Pykälän uudessa *4 momentissa* ehdotetaan säädettäväksi purettavasta yhdistyksestä varoja saaneen vastuusta siinä tapauksessa, että yhdistyksen velkoja ei ole maksettu ennen jäännösvarojen käyttämistä. Ehdotettu säännös koskee vain tilannetta, jossa purkautuvan yhdistyksen velkoja ei ole maksettu ennen kuin jäljellä olevat varat on käytetty 2 momentin mukaisesti. Tässä tilanteessa velkoja voi periä saatavaansa suoraan varoja saaneelta, koska rekisteröityä yhdistystä ei enää ole. Jos selvitysmiehet ovat hakeneet julkisen haasteen ja maksaneet tunnetut velat, jäännösvarat saanut ei ole enää velvollinen palauttamaan varoja esimerkiksi julkisen haasteen jälkeenkin tuntemattomiksi jääneiden velkojen kattamiseksi. Sisällöltään vastaavasta palautusvelvollisuudesta ehdotetaan rekisteripoiston osalta säädettäväksi 41 b §:n 2 momentissa. Jos selvitystilassa oleva, purkautuva tai rekisteristä poistettava yhdistys käyttää varojaan sääntöjensä vastaisesti, näin varoja saaneen palautusvelvollisuuteen sovelletaan samoja periaatteita kuin sääntöjen vastaiseen varojen käyttämiseen yhdistyksen toiminnan aikana.

Pykälän uudessa *5 momentissa* ehdotetaan säädettäväksi purkautumisen ajankohdasta. Purkautumisen rekisteröinnin oikeusvaikutuksia selvennetään siten, että sen jälkeen yhdistys voi jatkaa rekisteröimättömänä yhdistyksenä, jolla ei ole enää varoja eikä velkoja. Voimassa olevan lain säännöksen ”yhdistyksen katsotaan lakaneen” –ilmausta on tulkittu oikeuskirjallisuudessa siten, että yhdistys ei voi tämän jälkeen toimia edes rekisteröimättömänä, koska sen toiminta on loppunut kokonaan (Halila—Tarasti, mts. 613). Näin pitkälle menevä tulkinta rajoittaa tarpeettomasti yhdistystoimintaa. Tarvittaessa lain tai sääntöjensä vastaisesti toimiva rekisteröity ja rekisteröimätön yhdistys voidaan lakkauttaa lopullisesti voimassa olevan lain 43 §:n perusteella. Purkautumisen rekisteröinnin jälkeen rekisteröimättömänä jatkava yhdistys ei voi enää käyttää Y-tunnusta. Aiemmin annettu Y-tunnus poistetaan samalla julkisista rekistereistä.

Lakiin ei ehdoteta erillisiä säännöksiä purkautumisen jälkeen mahdollisesti tarvittavien selvitystoimien suorittamisesta. Voimassa olevaa oikeutta vastaavasti selvitysmiehet voivat tarvittaessa ryhtyä tarpeellisiin selvitystoimiin myös sen jälkeen, kun yhdistyksen purkautuminen on merkitty rekisteriin.

41 §. *Toimintansa lopettaneen yhdistyksen määrääminen purettavaksi.* Pykälän *1 momentissa* ehdotetaan helpotettavaksi toimintansa lopettaneen yhdistyksen purkamismenettelyä silloin, kun hakijana on purkamisen jäsenen tai muu, jota asia koskee, ja toiminnan loppuminen on riidatonta. Tällaisessa tapauksessa määräystä yhdistyksen purkamiseksi haetaan ehdotuksen mukaan rekisteriviranomaiselta nykyisin säädetyn käräjäoikeuden sijasta. Voimassa olevaa lakia vastaavasti hakemuksen voi tehdä myös yhdistyksen hallituksen jäsen, sen säännöissä yksilöity yhdistys tai säätiö, jolla yhdistyksen sääntöjen mukaan on oikeus saada jäljellä olevat varat purkautumisen yhteydessä tai sivullinen, jota yhdistyksen omaisuuden hoidon laiminlyönti koskee.

Yhdistystä pitää kuulla ennen määräyksen antamista. Määräyksen antamisen edellytykset ovat samat kuin voimassa olevassa laissa. Jos yhdistyksen ilmoitetaan toimivan tai muuten vastustetaan purkamista koskevan määräyksen antamista, purkamista hakeneen on saatettava vireille vahvistuskanne purkamisen edellytysten vahvistamiseksi yhdistyksen kotipaikan käräjäoikeudessa. Kanne on saatettava vireille ja siitä on ilmoitettava rekisteriviranomaiselle kuukauden kuluessa rekisteriviranomaisen ilmoituksesta tai hakemus hylätään. Rekisteriviranomaiselle ilmoituksen toiminnan jatkamisesta tai purkamisen vastustamisesta voi yhdistyksen virallisten edustajien lisäksi tehdä tarvittaessa myös yhdistyksen jäsen tai velkoja esimerkiksi, jos yhdistyksellä ei ole enää hallituksen jäseniä. Jos hakija ei kuukauden kuluessa osoita rekisteriviranomaiselle hakeneensa yhdistyksen purkamista sen kotipaikan tuomioistuimelta, purkamishakemus raukeaa. Yhdistyksen kuulemiseen käräjäoikeudessa sovelletaan lainkäyttöä koskevia yleisiä säännöksiä.

Pykälän 2 momentissa säädetään siitä, miten yhdistystä on kuultava ennen kuin rekisteriviranomainen päättää 1 momentissa tarkoitetun määräyksen antamisesta. Saatuaan hakemuksen toimintansa lopettaneen yhdistyksen määräämisestä purettavaksi rekisteriviranomaisen olisi ensi vaiheessa viran puolesta selvittävä, harjoittaako yhdistys toimintaansa. Selvitys tehtäisiin ainakin Patentti- ja rekisterihallituksen rekistereistä. Selvitystä voidaan tehdä myös verohallinnon rekistereistä. Jos tämän selvityksen perusteella ei ole syytä olettaa toiminnan jatkuvan, rekisteriviranomaisen olisi tilanteessa sopivaksi katsomallaan tavalla kehotettava yhdistystä ilmoittamaan toimintansa jatkamisesta. Jos yhteydenotto ei tuota tulosta, kehotus olisi annettava yhdistykselle kirjallisesti ja siitä olisi käytävä ilmi, että yhdistys voidaan viime kädessä asettaa selvitystilaan tai poistaa rekisteristä, jos ilmoitusta toiminnan jatkamisesta tehdä määrääjassa. Kehotus on julkaistava virallisessa lehdessä viisi kuukautta ennen määräpäivää. Jos purkumenettelyn kohteena oleva yhdistys kuuluu keskusjärjestöön, järjestöllä on usein ajantasaiset yhdistyksen yhteystiedot. Rekisteriviranomainen voi ilmoittaa purkumenettelystä myös keskusjärjestölle kuulemisen helpottamiseksi. Viimeksi mainittua ilmoitusta ei kuitenkaan ehdoteta pakolliseksi, koska keskusjärjestön jäsenyyttä ei merkitä yhdistysrekisteriin ja keskusjärjestön jäsenyyden selvittäminen manuaalisesti käytännössä rajoittaisi tarpeettomasti purkumenettelyn automatisointia rekisteriviranomaisessa.

Kuulutus tekee mahdolliseksi muun muassa sen, että velkoja tai joku muu voi ottaa vastattavakseen selvitysmenettelystä aiheutuvista kustannuksista. Jos ilmoitusta ei voida lähettää kirjallisesti yhdistykselle, esimerkiksi koska tiedossa ei ole rekisteriin merkittyä osoitetta, johon ilmoitus voidaan lähettää, korvaa virallisessa lehdessä oleva kuulutus kirjallisen ilmoituksen. Virallisessa lehdessä julkaistava kuulutus on viran puolesta merkittävä rekisteriin.

Jos rekisteriviranomaiselle ei kirjallisen ja virallisessa lehdessä julkaistavan ilmoituksen perusteella tehdä ilmoitusta yhdistyksen toiminnan jatkamisesta, eikä ennen asian ratkaisemista näytetä, ettei siihen ole perustetta, rekisteriviranomainen voi määrätä yhdistyksen purettavaksi. Yhdistys voi ennen asian ratkaisemista myös itse päättää selvitystoimien aloittamisesta, jolloin purkamishakemus raukeaa.

Ehdotettu kuulemis- ja julkistamismenettely vastaa sisällöltään muiden kaupparekisteriin tai säätiörekisteriin merkittävien yhteisöjen ja säätiöiden kuulemista ennen kuin rekisteriviranomainen antaa purkamista koskevan määräyksen. Hakemuksen käsittelymaksu perustuu maksuperustelainsäädäntöön.

Ehdotuksen lähtökohtana on, että myös toimintansa lopettanut yhdistys puretaan noudattaen 40 §:n selvitysmenettelyä koskevia säännöksiä. Pykälän 3 momentin mukaan rekisteriviranomaisen tai tuomioistuimen olisi yhdistyksen purettavaksi määräämisen yhteydessä tarvittaessa määrättävä hakija tai muu henkilö selvitysmiehenä huolehtimaan selvitystoimista. Ehdotus vastaa sisällöltään voimassaolevaa lakia. Selvitysmiestä määrättäessä voidaan ottaa huomioon sellaisen keskusjärjestön ehdotus, jonka jäsenyhdistys on purkumenettelyn kohteena, sekä ehdotus yhdistyksen edunsaajalta tai muulta taholta, jonka oikeus voi riippua selvitysmenettelystä.

Käytännössä on ilmennyt tilanteita, joissa yhdistyksellä ei ole hakijoiden lisäksi ainakaan aktiivijäseniä ja viranomainen on määrännyt yhdistykselle selvitysmiehen, joka on myynyt yhdistyksen omaisuuden alihintaan bulvaanilleen sillä seurauksella, että yhdistyksen jäsenet, edunsaajat ja muut yhdistystä lähellä olleet tahot eivät ole voineet saada tietoa tällaisista toimista. Näiden tilanteiden estämiseksi ehdotetaan, että selvitysmiehen on huolehdittava loppuselvityksen pitämisestä yhdistyksen jäsenten ja sellaisten velkojien, sopimuskumppanien ja muiden tahojen nähtävänä, joiden oikeutta yhdistyksen purkautuminen koskee. Tutustumisoikeuden perusteella on myös oikeus ottaa kuvia ja kopioita loppuselvitysasiakirjoista.

Ehdotuksen mukaan toimintansa lopettanut yhdistys olisi poistettava rekisteristä, jos sen varat eivät riitä selvityskulujen maksamiseen tai varojen määrästä ei saada tietoa eikä kukaan ota vastatakseen selvitysmenettelyn kustannuksista. Voimassa olevassa laissa ei ole vastaavaa säännöstä. Yhdistys ei voisi itse päättää rekisteristä poistamisesta tai hakea sitä.

41 a §. *Yhdistyksen purkaminen ja poistaminen rekisteristä viranomaisen aloitteesta.* Pykälässä ehdotetaan säädettävän yhdistyksen poistamisesta yhdistysrekisteristä viranomaisen päätöksellä silloin, kun yhdistyksestä viimeksi yhdistysrekisteriin tehdystä ilmoituksesta on kulunut kaksikymmentä vuotta, eikä muutoinkaan ole syytä olettaa yhdistyksen toiminnan jatkuvan.

Uusien säännösten mukainen poistomenettely on tarkoitus toteuttaa ensi kertaa elokuussa 2016 alkavassa menettelyssä. Menettelyn kohteena ovat yhdistykset, joiden viimeinen yhdistysrekisteri-ilmoitus on tehty ennen vuotta 1996. Verohallinnon rekistereissä on noin 50 000 rekisteröityä yhdistystä, joilla on Y-tunnus. Näistä noin 600 on sellaista, joiden osalta verohallinnon rekistereissä ei ole yhdistysrekisterinumeroa. Todennäköisesti poistomenettelyn kohteeksi tulevilla yhdistyksillä ei ole Y-tunnuksia, joita on annettu 1.4.2001 lähtien.

Pykälän *1 momentin* mukaan rekisteriviranomainen voisi päättää rekisteripoistosta edellä mainituissa tilanteissa. Rekisteristä poistamisen edellytykset vastaavat erityislakia, jonka perusteella rekisteriviranomaisen aloitteesta rekisteristä poistettiin toimimattomat yhdistykset 1990—1992. Voimassa olevassa yhdistyslaissa ei ole vastaavaa säännöstä, joka mahdollistaisi yhdistysrekisterin tietojen ajantasaisuuden ylläpitämisen viranomaisen aloitteesta määräajoin toteutettavalla massapoistolla. Tämän vuoksi yhdistysrekisterissä on nyt arviolta 30 000—40 000 toimimatonta yhdistystä. Rekisteriviranomainen selvittää menettelyn kohteeksi tulevan yhdistyksen toiminnan päättymistä omista rekistereistään ja verohallinnon rekistereistä.

Jos rekisteriviranomaisen tietoon tulee, että menettelyn kohteena oleva yhdistys omistaa esimerkiksi kiinteistön, viranomainen voi katsoa yhdistyksen toimivan tällä perusteella. Ehdotus vastaa tältä osin kaupparekisterikäytäntöä asunto-osakeyhtiöiden osalta.

Pykälän *2 momentin* mukaan rekisteriviranomaisen olisi ennen päätöstä virallisessa lehdessä julkaistavalla kuulutuksella kehotettava 1 momentin perusteella toimintansa lopettaneiksi oletettuja yhdistyksiä ilmoittamaan viiden kuukauden kuluessa kirjallisesti toimintansa jatkumisesta. Julkinen kuulutus on valittu tiedottamistavaksi, koska niitä yhdistyksiä, joita tässä pykälässä tarkoitettu rekisteristä poistaminen koskee, on usein vaikea tavoittaa muulla tavoin. Momentissa tarkoitettuna kirjallisena ilmoituksena toiminnan jatkumisesta riittää vapaamuotoinen ilmoitus, jonka voi tehdä verkkosivulla tai tarvittaessa myös kirjeitse tai sähköpostilla yhdistyksen virallisen edustajan lisäksi muu, jota asia koskee. Ilmoituksen määräaika valittaessa on otettu huomioon se, että käytännössä saattaa viedä aikaa ennen kuin tieto rekisteripoistosta tulee yhdistysten tietoon ja toisaalta ennen kuin asianomaiset henkilöt yhdistyksessä ryhtyvät toimiin ilmoituksen tekemiseksi.

Yhdistysten ja niiden sidosryhmien toiminnan helpottamiseksi kuulutus poistomenettelyn käynnistämiseksi on syytä julkaista aina samaan aikaan vuodesta. Laissa nimenomaisesti säädetyn lisäksi rekisteriviranomainen viestii rekisteripoistomenettelystä myös muilla tavoin hyvän hallintotavan mukaisesti. Tulevasta rekisteripoistosta, kuten sen aikataulusta ja vaiheista, viestitään siten myös muun muassa rekisteriviranomaisen verkkosivuilla ja medialle.

Valmistelun yhteydessä on harkittu myös poistomenettelyn ilmoittamista suoraan kaikille sen kohteena oleville yhdistyksille, mitä ei kuitenkaan ehdoteta, koska todennäköisesti suurimmassa osassa yli 20 vuotta passiivisina olleista yhdistyksistä yhdistysrekisterissä ei ole ajantasaisia yhteystietoja eikä niitä ole helposti saatavissa muistakaan viranomaisrekistereistä ja

julkisista lähteistä. Jos menettelyn kohteeksi joutuva yhdistys kuuluu liittoon, liitolla voi olla jäsenyhdistyksensä ajantasaiset yhteystiedot. Liiton jäsenyys ei kuitenkaan ole rekisteröitävä tieto ja jäsenyyden selvittäminen viranomaisvoimin edellyttäisi yleensä ainakin yhdistyksen sääntöjen lukemista ja tulkintaa, mikä rajoittaisi merkittävästi poistomenettelyn automatisointia. Käytännössä liittojen tiedonsaanti poistomenettelyn kohteeksi joutuvien jäsenyhdistysten tunnistamiseksi voidaan toteuttaa riittävällä tavalla siten, että virallisen lehden ilmoituksen lisäksi rekisteriviranomainen julkaisee samaan aikaan verkkosivullaan poistomenettelyn kohteena olevien yhdistysten nimi- ja rekisterinumerotiedot koneellisesti luettavassa muodossa. Näin liitot saavat tiedon poistomenettelystä ja sen aikataulusta ja kukin liitto voi koneellisesti verrata menettelyn kohteena olevien yhdistysten tietoja omaan jäsenluetteloonsa ja ryhtyä tarvittaviin toimenpiteisiin.

Pykälän 3 momentin mukaan yhdistys on poistettava rekisteristä, jos ilmoitusta toiminnan jatkamisesta ei ole tullut eikä ole muutoinkaan syytä olettaa yhdistyksen toiminnan jatkuvan. Myös määräajan jälkeen ennen poistamispäätöstä tullut ilmoitus on otettava huomioon kuten myös kaikki muut tiedot, jotka viittaavat siihen, että yhdistys edelleen jatkaa toimintaansa. Jollei tällaisia tietoja ole tullut, yhdistys poistetaan rekisteristä.

Kaupparekisterikäytäntöä vastaavasti yhdistysrekisteristä poistetut yhdistykset on palautettava hallintolain virheen oikaisua koskevien säännösten perusteella (hallintolain 8 luku). Jos rekisteriviranomainen on nimenomaisesti selvitysvelvollisuudestaan huolimatta poistanut toimivan yhdistyksen, päätös on perustunut virheelliseen tietoon yhdistyksen toiminnan lakkaamisesta.

Hallintolain mukaan virheen oikaisua koskeva vaatimus tulee tehdä viiden vuoden kuluessa virheellisestä päätöksestä (hallintolain 52 § 1 momentti). Ehdotuksen mukainen selvitysmenettely vastaa kaupparekisterilaissa säädettyä, joten hallintolaki soveltuu virheellisesti yhdistysrekisteristä poistetun yhdistyksen palauttamiseen samalla tavalla kuin virheellisen kaupparekisteripoiston korjaamiseen. Jos palauttamista koskeva vaatimus tehdään yli viiden vuoden kuluttua rekisteripoistosta, hallintolain säännöstä ei voi enää soveltaa ja yhdistyksen on tehtävä uusi perustamisilmoitus.

Pykälän 4 momentissa ehdotetaan säädettäväksi yhdistyksen purkamisesta tai rekisteripoistosta silloin, kun yhdistyksellä ei ole rekisteriin merkittyä toimikelpoista hallituksen puheenjohtajaa. Yhdistyslain mukaan hallituksen puheenjohtajalla on aina oikeus edustaa yhdistystä. On tärkeätä, että yhdistyksellä on aina sellainen edustaja, joka voi toimia yhdistyksen puolesta ja ottaa vastaan yhdistykselle osoitettuja haasteita ja tiedoksiantoja. Momentin mukaan rekisteriviranomaisen on varattava yhdistykselle tilaisuus ilmoittaa puheenjohtaja rekisteröitäväksi ennen kuin yhdistyksen purkamisesta tai rekisteripoistosta päätetään. Hakemuksen tekemiseen oikeutettuun ja yhdistyksen kuulemiseen sovelletaan, mitä 41 §:n 1 ja 2 momentissa säädetään toimintansa lopettaneen yhdistyksen purkamista koskevan hakemuksen tekemisestä ja yhdistyksen kuulemisesta ennen purkamista koskevan määräyksen antamista. Hallituksen puheenjohtaja on ilmoitettava rekisteröitäväksi siten kuin yhdistysrekisteri-ilmoituksista on säädetty. Tällaisessa tilanteessa rekisteriviranomainen voi myös omasta aloitteesta käynnistää purku- tai rekisteripoistomenettelyn.

41 b §. *Rekisteristä poistamisen oikeusvaikutukset.* Pykälän 1 momentissa ehdotetaan selvyysvuoksi säädettäväksi rekisteristä poistamisen ajankohdasta. Voimassa olevassa laissa ei ole vastaavaa säännöstä. Yhdistys on poistettu rekisteristä, kun viranomaisen päätös rekisteristä poistamisesta on rekisteröity. Ehdotus vastaa muita yksityisiä oikeushenkilöitä koskevaa lainsäädäntöä. Rekisteristä poistamisen jälkeen yhdistykseen sovelletaan lain 10 luvun säännöksiä rekisteröimättömästä yhdistyksestä. Rekisteristä poistamisen jälkeen yhdistys ei siten voi saada nimiinsä oikeuksia tai tehdä sitoumuksia eikä kantaa tai vastata. Rekisteristä pois-

tamisen jälkeen yhdistyksen puolesta tehdystä toimesta aiheutuneesta velvoitteesta vastaavat toimeen osallistuneet tai siitä päättäneet henkilökohtaisesti ja yhteisvastuullisesti.

Ennen rekisteristä poistamista yhdistykselle tulleiden varojen ja velkojen osalta yhdistystä pidettäisiin yleisten oikeusperiaatteiden perusteella jonkinlaisena yhteenliittymänä, joka edelleen omistaa rekisteristä poistetun yhdistyksen varat ja vastaa näillä varoilla rekisteröidyn yhdistyksen veloista. Näitäkin varoja ja velkoja koskevista uusista toimista vastuu määräytyy 10 luvun säännösten perusteella. Yleisistä oikeusperiaatteista seuraa, että tällaisen rekisteristä poistetun yhdistyksen puolesta toimiva ei kuitenkaan vastaa toimista, jotka ovat välttämättömiä yhdistyksen velan maksamiseksi tai yhdistyksen omaisuuden arvon säilyttämiseksi (ks. kauppakaaren 18 luvun 10 §:stä ilmenevä negotiorum gestio -periaate ja vertaa osakeyhtiölain, 624/2006, 20 luvun 22 §:n 2 momentti). Tältä osin oikeustila vastaa siten pääosin esimerkiksi kaupparekisteristä poistetun osakeyhtiön asemaa.

Pykälän 2 momentin mukaan rekisteristä poistetun yhdistyksen mahdollisia varoja ei voitaisi jakaa ilman 40 §:n 2 momentissa tarkoitettujen selvitystoimien suorittamista. Yhdistyksen edustajat voivat kuitenkin jakaa viiden vuoden kuluttua rekisteristä poistamisen jälkeen alle 8 000 euron arvoiset varat 40 §:n 3 momentin mukaisesti yhdistyksen säännöissä purkautumisen varalta määrättyyn tarkoitukseen ilman selvitystoimia, jos yhdistyksellä ei ole tunnettuja velkoja. Käytännössä rekisteristä poistetun yhdistyksen puolesta toimimaan oikeutettuja ovat yleensä hallituksen puheenjohtaja ja muut nimenkirjoittajat siten kuin yhdistyksen säännöissä määrätään. Varoja ilman selvitystoimia saaneet vastaavat yhdistykselle mahdollisesti ilmaantuvien velkojen maksamisesta saamiensa varojen määrällä. Sama vastuu koskee muun yhteisö- ja säätiölainsäädännön perusteella muista rajoitetulla vastuulla toimivista ja rekisteristä ilman selvitysmenettelyä poistetuista yhteisöistä ja säätiöistä varoja saaneita.

Pykälän 3 momentissa säädetään yhdistyksen määräämisestä selvitettäväksi, jos rekisteristä poistamisen jälkeen ilmenee tarve selvitystoimille. Jokainen, jonka oikeutta yhdistyksen selvitystoimien toteuttaminen koskee, voi tehdä rekisteriviranomaiselle hakemuksen rekisteristä poistetun yhdistyksen selvitysmenettelyn käynnistämiseksi. Rekisteriviranomainen voi ehdotuksen 41 §:n 3 momentin mukaisesti määrätä selvitysmiehen tällaiselle rekisteristä poistetulle yhdistykselle. Jos yhdistyksellä ei ole varoja selvityskulujen suorittamiseksi, eikä kukaan ota vastatakseen selvitysmenettelyn kuluista, määräystä selvitystilaan asettamisesta ei voi antaa.

Pykälän 4 momentin mukaan selvitystoimia koskevaa määräystä (3 momentti) ei kuitenkaan anneta, jos tiedossa ei ole varoja selvitystoimien kustannuksiin. Tässä tapauksessa tunnettujen velkojen jälkeen jäljellä olevat vähäiset varat menevät valtiolle. Ehdotuksen mukaan valtiokonttori voi päättää, että tällaiset varat menevät käytettäväksi yhdistyksen toimintaan läheisesti liittyvän tarkoituksen edistämiseen. Tällaista toimintaa harjoittavat yhdistykset ja säätiöt voivat ilmoittaa valtiokonttorille halukkuutensa ottaa vastaan vähäisiäkin varoja.

48 §. Perusilmoitus. Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että perusilmoituksen pakollisen sisällön lisäksi yhdistys voi tarpeen mukaan ilmoittaa rekisteröitäväksi koko hallituksen. Tämä voi olla tarpeen yhdistyksen toiminnan, kuten erilaisten ilmoitusten tekemisen helpottamiseksi ja yhdistyksen avoimuuden lisäämiseksi.

Pykälän 3 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että hallituksen puheenjohtajan lisäksi hallituksen muut täysivaltaiset jäsenet voivat allekirjoittaa perusilmoituksen ja vakuuttaa, että yhdistyksen perustamisessa on noudatettu yhdistyslakia. Myös muiden yhteisömuotojen osalta perusilmoitukseen vaaditaan aina hallituksen jäsenten vakuutus. Ehdotuksen mukaan ilmoittajan ei enää tarvitse vakuuttaa ilmoitettujen tietojen oikeellisuutta, koska väärin tietojen ilmoittamiseen viranomaiselle sovelletaan sitä koskevaa yleistä lainsäädäntöä samalla tavalla

kuin väärin tietojen ilmoittamiseen kaupparekisteriin tai säätiörekisteriin. Ilmoittajan ei myöskään tarvitse enää antaa vakuutusta rekisteröitäväksi ilmoitettavien henkilöiden täysivaltaisuudesta, mikä tarkistetaan viranpuolesta koneellisesti vastaavasti kuin kaupparekisteri-ilmoitusten osalta. Muutosilmoituksen tekemistä koskevaa 52 §:n 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että yhdistyksen muutosilmoituksen voi myös allekirjoittaa hallituksen jäsenen valtuuttama henkilö. Ehdotus vastaa sisällöltään yritys- ja yhteisötietolain 14 §:n 3 momenttia, joka yhdistysten osalta koskee tilannetta, jossa elinkeinotoimintaa harjoittava yhdistys ilmoitetaan myös kaupparekisteriin.

52 §. Muutosilmoitus. Pykälän 1 momenttia ehdotetaan muutettavaksi muutosilmoitusten tekemisen helpottamiseksi muita yhteisö- ja säätiömuotoja koskevaa lainsäädäntöä vastaavasti siten, että yhdistysrekisteriin tehtävän muutosilmoituksen voivat allekirjoittaa ja sen tekemisestä ovat vastuussa yhdistyksen hallituksen kaikki täysivaltaiset varsinaiset jäsenet. Muutos ehdotetaan toteutettavaksi siten, että ilmoituksen tekemisen osalta viitataan perusilmoitusta koskevaan 48 §:ään. Lisäksi myös yhdistys voisi antaa ilmoituksen teko-oikeuden muulle hallituksen valtuuttamalle taholle samalla tavalla kuin muissa yhteisö- ja säätiömuodoissa.

Momenttiin ehdotetaan myös lisättäväksi säännös hallituksen jäsenen ja nimenkirjoittajan oman eron ilmoittamisesta yhdistysrekisteriin. Käytännössä on tilanteita, joissa yhdistys ei tee viipymättä ilmoitusta hallituksen puheenjohtajan tai nimenkirjoittajan toimen päättymisestä eroamisen tai erottamisen vuoksi. Ehdotuksen mukaan ilmoituksen voi tehdä itse eronnut tai erotettu hallituksen jäsen tai nimenkirjoittaja. Yhdistysrekisteriin tehty ilmoitus ei sellaisenaan osoita eroamisen tulleen yhdistyksen tietoon. Ilmoitus on tehtävä yhdistysrekisteriviranomaisen vahvistamalla lomakkeella.

1.2 Yritys- ja yhteisötietolaki

14 §. Vastuu ilmoitusten tekemisestä. Pykälän 1 momentin 7 kohta ehdotetaan muutettavaksi siten, että rekisteröidyssä yhdistyksessä ilmoituksen tekemisestä ovat vastuussa hallituksen puheenjohtajan lisäksi hallituksen kaikki varsinaiset jäsenet. Ehdotus vastaa sisällöltään muita omistajien tai jäsenten rajoitetulla vastuulla toimivia yhteisömuotoja ja säätiötä koskevia lain vaatimuksia.

1.3 Uskonnonvapauslaki

18 §. Perustamisilmoitus. Pykälän 2 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että myös uskonnollisten yhdyskuntien rekisteriin voidaan ilmoittaa hallituksen puheenjohtajan lisäksi merkittäväksi hallituksen kaikki muut jäsenet. Pykälän 3 momenttia ehdotetaan muutettavaksi yhdistyslain 48 §:n 3 momenttia vastaavasti siten, että hallituksen puheenjohtajan lisäksi hallituksen muu täysivaltainen jäsen voi allekirjoittaa perusilmoituksen ja vakuuttaa, että yhdyskunnan perustamisessa on noudatettu uskonnonvapauslain säännöksiä. Muutokset vastaavat sisällöltään yhdistyslain 48 §:ään ehdotettuja muutoksia.

19 §. Paikallisyhteisön perustamisilmoitus. Pykälän 2 ja 3 momentin säännöksiä uskonnollisen yhdyskunnan paikallisyhteisön hallituksen jäsenten rekisteröinnistä sekä paikallisyhteisön perusilmoituksen allekirjoituksesta ja perusilmoitukseen liittyvästä vakuutuksesta ehdotetaan muutettavaksi uskonnonvapauslain 18 §:ää ja yhdistyslain 48 §:ää vastaavalla tavalla.

20 §. Muutos- ja purkautumisilmoitus. Pykälän 1 momenttiin ehdotetaan lisättäväksi rekisteriin merkityn hallituksen jäsenen vaihtuminen muutosilmoituksen tekemisen perusteeksi. Ehdotus vastaa yhdistyslain 52 §:n 1 momenttiin ehdotettua muutosta.

Pykälän 5 momenttia ehdotetaan muutettavaksi yhdistyslain 52 §:n 1 momenttia vastaavasti siten, että muutosilmoituksen voi allekirjoittaa ilmoituksen tekemisestä vastuussa olevan valtuuttama henkilö ja että jokainen, joka on eronnut rekisteriin merkitystä asemastaan tai jonka rekisteriin merkitty tehtävä on lakannut, voi tehdä tästä ilmoituksen.

27 §. Yhdistyslain soveltaminen. Pykälän 1 momentin 9 kohdan viittaussäännös yhdistyksen purkautumista koskeviin yhdistyslain säännöksiin ehdotetaan muutettavaksi yhdistyslakiin ehdotettujen muutosten johdosta. Ehdotuksen seurauksena uskonnollisen yhdiskunnan omaan päätökseen perustuvasta purkautumisesta, toimintansa lopettaneen uskonnollisen yhdiskunnan määräämisestä purettavaksi sekä uskonnollisen yhdiskunnan selvitystoimien moittimisesta olisi edelleen voimassa, mitä niistä säädetään aatteellisten yhdistysten osalta yhdistyslaissa. Yhdistyslain 41 a ja b §:ssä säädettyä rekisteripoistomenettelyä ei sovellettaisi uskonnollisiin yhdiskuntiin, joiden osalta rekisteripoistosta on säädetty uskonnonvapauslain 24 §:ssä. Yhdistyksen päätöksen moitteenvapaisuuden selventämistä koskeva yhdistyslain 32 §:n muutos tulisi saman momentin 4 kohdan viittaussäännöksen perusteella sovellettavaksi myös uskonnollisiin yhdiskuntiin.

2 Voimaantulo

Lait ehdotetaan tulemaan voimaan 1 päivänä heinäkuuta 2016.

Yhdistyksen päätöksen pätemättömyyden osalta ehdotetaan siirtymäsäännöstä, jonka mukaan uuden lain päätöksen pätemättömyyttä koskevaa säännöstä sovelletaan lain voimaantulon jälkeen tehtyyn päätökseen.

Siirtymäsäännöksen mukaan loppuselvityksen tilintarkastukseen, toiminnantarkastukseen, säilyttämiseen ja nähtävänä pitoon sekä selvityksen käsittelemiseen yhdistyksen kokouksessa sovelletaan uutta lakia, kun loppuselvytys laaditaan uuden lain voimaan tulon jälkeen. Laatumishetkellä tarkoitetaan loppuselvityksen allekirjoittamisen ajankohtaa.

Uuden lain säännöksiä selvitysmiehen vahingonkorvausvastuuta ja purkautuneesta yhdistyksestä varoja saaneen vastuuta sovellettaisiin siirtymäsäännösten perusteella lain voimaantulon jälkeen tapahtuneeseen tekoon tai laiminlyöntiin ja purkautuvasta yhdistyksestä lain voimaantulon jälkeen varoja saaneeseen.

Hallituksen jäsenten rekisteröintiä koskevan 48 §:n 2 momentin voimaan tulosta myöhemmin ehdotetaan säädettäväksi erikseen valtioneuvoston asetuksella. Ehdotettu siirtymäsäännös on tarpeen, koska hallituksen muiden jäsenten rekisteröinnin mahdollistava Patentti- ja rekisterihallituksen tietojärjestelmä uudistus valmistuu myöhemmin lain voimaantulon jälkeen.

3 Suhde perustuslakiin ja säätämisjärjestys

Ehdotukset yhdistyksen purkautumista koskevan sääntelyn muuttamiseksi eivät ole ongelmallisia yhdistymisvapauden kannalta (perustuslain 13 §), koska purkamisen ja rekisteripoiston edellytykset varmistetaan riittävällä tavalla ja rekisteristä virheellisesti poistettu yhdistys voidaan palauttaa rekisteriin hallintolain perusteella. Hallintolain mukaan virheen oikaisua koskeva vaatimus tulee tehdä viiden vuoden kuluessa virheellisestä päätöksestä.

Mahdollisuus koko hallituksen ilmoittamiseen rekisteröitäväksi tulee voimaan myöhemmin, koska hallituksen muiden jäsenten rekisteröinnin mahdollistava Patentti- ja rekisterihallituksen tietojärjestelmä uudistus valmistuu myöhemmin lain voimaantulon jälkeen.

HE 33/2016 vp

Edellä esitetyn perusteella annetaan eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki

yhdistyslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yhdistyslain (503/1989) 32 §:n 1 momentti, 40 ja 41 §, 48 §:n 2 ja 3 momentti
sekä 52 §:n 1 momentti, sellaisena kuin niistä on 48 §:n 2 momentti laissa 1177/1994, sekä
lisätään lakiin uusi 41 a ja 41 b § seuraavasti:

32 §

Päätöksen moitteenvaraisuus

Yhdistyksen jäsen, hallitus ja hallituksen jäsen saavat moittia yhdistyksen päätöstä yhdistystä vastaan ajettavalla kanteella, jos päätös ei ole syntynyt asianmukaisessa järjestyksessä ja virhe on voinut vaikuttaa päätöksen sisältöön tai muuten yhdistyksen jäsenen oikeuteen taikka päätös on muuten tämän lain tai yhdistyksen sääntöjen vastainen. Oikeutta moitekanteen nostamiseen ei ole sillä, joka on kokouksessa myötävaikuttanut päätöksen tekemiseen.

40 §

Yhdistyksen päätökseen perustuva selvitysmenettely

Kun yhdistyksen kokous on päättänyt yhdistyksen purkamisesta, hallituksen on huolehdittava 2 momentissa tarkoitetuista purkautumisesta johtuvista selvitystoimista, jollei yhdistyksen kokous ole valinnut hallituksen tilalle tehtävään yhtä tai useampaa muuta selvitysmiestä. Selvitystoimiin ei kuitenkaan ole tarpeen ryhtyä, jos yhdistyksen kokous on purkautumisesta päättäessään samalla hyväksynyt hallituksen laatiman loppuselvityksen, jonka mukaan yhdistyksellä ei ole velkoja.

Selvitystoimien tarkoituksena on yhdistyksen varallisuusaseman selvittäminen, tarpeellisen omaisuusmäärän muuttaminen rahaksi, velkojen maksaminen sekä jäljelle jääneiden varojen käyttäminen sen mukaan kuin yhdistyksen säännöissä määrätään ja tässä laissa säädetään.

Purkautumisesta päättäneen yhdistyksen taloudellista toimintaa saadaan jatkaa vain siinä määrin kuin tarkoituksenmukainen selvittely sitä vaatii. Selvitysmiehillä on oikeus pyytää julkista haastetta yhdistyksen velkojille. Jos yhdistyksen varat eivät riitä sen velkojen maksamiseen, selvitysmiesten on haettava yhdistyksen asettamista konkurssiin. Jos velkojen maksamisen jälkeen jäljelle jääneitä varoja ei voida käyttää yhdistyksen säännöissä määrättyllä tavalla, selvitysmiesten on luovutettava ne käytettäväksi yhdistyksen toimintaan läheisesti liittyvän tarkoituksen edistämiseen. Selvitysmiesten on laadittava purkautumisesta ilman aiheutonta

viivytystä loppuselvytys, joka sisältää selostuksen velkojen maksusta ja jäljelle jääneiden varojen käyttämisestä sekä tilinpäätökset, toimintakertomukset ja mahdolliset tilintarkastuskertomukset ja toiminnantarkastuskertomukset selvitystilan ajalta. Selvitysmiesten on kutsuttava yhdistyksen jäsenet yhdistyksen kokoukseen tarkastamaan loppuselvytys, jollei se ole tarpeetonta yhdistyksen varojen vähäisyys ja muut seikat huomioon ottaen. Selvitysmiesten on huolehdittava loppuselvytyksen säilyttämisestä noudattaen, mitä kirjanpitolaissa (1336/1997) säädetään tasekirjan säilyttämisestä. Jos yhdistyksellä on lain tai sääntöjensä mukaan velvollisuus valita tilintarkastaja tai toiminnantarkastaja, loppuselvytyksestä on tehtävä vastaavasti tilintarkastus tai toiminnantarkastus. Selvitysmieheen sovelletaan, mitä tässä laissa säädetään hallituksesta ja hallituksen jäsenestä, jollei tämän luvun säännöksistä johdu muuta. Selvitysmiehen toimikausi jatkuu toistaiseksi.

Jos purkautuvan yhdistyksen velkoja ei ole maksettu ennen kuin varat on käytetty 2 momentin mukaisesti, varoja saanut vastaa saamiensa varojen määrällä yhdistyksen velkojen maksamisesta.

Yhdistys katsotaan puretuksi, kun purkautumisesta on tehty merkintä yhdistysrekisteriin.

41 §

Toimintansa lopettaneen yhdistyksen määrääminen purettavaksi

Jos yhdistyksen toiminta on loppunut eikä yhdistystä ole purettu, sen jäsen ja muu, jota asia koskee, voi hakea rekisteriviranomaiselta yhdistyksen määräämistä purettavaksi. Hakemuksen johdosta yhdistykselle on varattava tilaisuus tulla kuulluksi. Hakemukseen on suostuttava, jos yhdistyksen toiminnan osoitetaan loppuneen. Jollei muuta näytetä, yhdistyksen toiminnan katsotaan loppuneen, jos viimeksi yhdistysrekisteriin tehdystä ilmoituksesta on kulunut vähintään kymmenen vuotta. Jos yhdistyksen ilmoitetaan toimivan tai vastustetaan purkamista rekisteriviranomaisen päätöksellä, rekisteriviranomaisen on kuitenkin lykättävä asian käsittelyä, jos hakija osoittaa kuukauden kuluessa rekisteriviranomaisen ilmoituksesta panneensa vireille kanteen yhdistyksen kotipaikan tuomioistuimessa yhdistyksen purkamisen edellytysten vahvistamiseksi.

Hakemuksen saatuaan rekisteriviranomaisen on tilanteessa sopivalla tavalla kehotettava yhdistystä ilmoittamaan toimintansa jatkamisesta. Jollei yhdistys ilmoita toimivansa, kehoitus on lähetettävä yhdistykselle kirjallisesti ja kehotuksesta on käytävä ilmi, että yhdistys voidaan määrätä purettavaksi, jollei ilmoitusta toiminnan harjoittamisesta tehdä määräpäivään mennessä. Samalla on kehotettava niitä jäseniä ja velkojia, jotka haluavat esittää purettavaksi määräämistä koskevia huomautuksia, tekemään huomautukset kirjallisesti määräpäivään mennessä. Tämä kehoitus on julkaistava virallisessa lehdessä viimeistään viisi kuukautta ennen määräpäivää. Asia voidaan ratkaista, vaikka yhdistyksen ei voitaisi näyttää vastaanottaneen kehoitusta. Rekisteriviranomainen merkitsee kehotuksen rekisteriin viran puolesta. Yhdistys voidaan määrätä purettavaksi, jollei ennen asian ratkaisemista näytetä, ettei siihen ole perustetta.

Rekisteriviranomaisen ja tuomioistuimen on suostuessaan hakemukseen samalla tarvittaessa määrättävä hakija tai muu henkilö selvitysmiehenä huolehtimaan selvitystoimista. Tällöin selvitystoimiin sovelletaan 40 §:n 2—5 momenttia. Lisäksi selvitysmiehen on huolehdittava loppuselvytyksen pitämisestä yhdistyksen ja niiden muiden nähtävänä, joiden oikeutta yhdistyksen purkautuminen koskee. Toimintansa lopettanut yhdistys on poistettava rekisteristä, jos yhdistyksen varat eivät riitä selvityskulujen maksamiseen tai varojen määrästä ei saada tietoa eikä jäsen, velkoja tai muu ilmoita ottavansa vastatakseen selvitystoimien kustannuksista.

41 a §

Yhdistyksen purkaminen ja poistaminen rekisteristä viranomaisen aloitteesta

Rekisteriviranomainen voi määrätä yhdistyksen poistettavaksi rekisteristä, jos yhdistyksestä viimeksi yhdistysrekisteriin tehdystä ilmoituksesta on kulunut vähintään kaksikymmentä vuotta eikä muutoin ole syytä olettaa yhdistyksen toiminnan jatkuvan.

Ennen kuin 1 momentissa tarkoitettu päätös yhdistyksen poistamisesta rekisteristä tehdään, Patentti- ja rekisterihallituksen on julkaistava virallisessa lehdessä kuulutus, jossa kaikkia 1 momentissa tarkoitettuja yhdistyksiä nimeltä mainiten kehoitetaan viiden kuukauden kuluessa kirjallisesti ilmoittamaan Patentti- ja rekisterihallitukselle toimintansa jatkumisesta. Lisäksi Patentti- ja rekisterihallituksen on pidettävä verkkosivullaan yleisön saatavana tiedot menettelyn kohteena olevien yhdistysten nimistä ja rekisterinnumeroista koneellisesti käsiteltävässä muodossa.

Jos ilmoitusta yhdistyksen toiminnan jatkumisesta ei ole tehty eikä muutoinkaan ole syytä olettaa sen toiminnan jatkuvan, yhdistys on määräajan umpeen kuluttua poistettava rekisteristä.

Rekisteriviranomainen voi omasta aloitteestaan tai hakemuksesta määrätä yhdistyksen purettavaksi, jos yhdistyksellä ei ole rekisteriin merkittyä toimikelpoista hallituksen puheenjohtajaa. Määräys on annettava, jollei ennen asian ratkaisemista näytetä, ettei siihen enää ole perustetta. Yhdistystä on kuultava ennen määräyksen antamista. Hakemuksen tekemiseen oikeutettuun, yhdistyksen kuulemiseen, selvitysmiehen määräämiseen, selvitysmenettelyyn ja selvitysmiehen sovelletaan 41 §:ää.

41 b §

Rekisteristä poistamisen oikeusvaikutukset

Yhdistys on poistettu rekisteristä, kun päätös siitä on merkitty rekisteriin.

Rekisteristä poistetun yhdistyksen varoja ei saa käyttää ilman 40 ja 41 §:ssä tarkoitettuja selvitystoimia. Yhdistyksen edustajat saavat kuitenkin viiden vuoden kuluttua rekisteristä poistamisesta käyttää varat 40 §:n 2 ja 3 momentin mukaisesti, jos yhdistyksen varat eivät ylitä 8 000:ta euroa eikä yhdistyksellä ole tunnettuja velkoja. Varoja saaneet vastaavat saamiensa varojen määrällä yhdistyksen velkojen maksamisesta.

Jos yhdistyksen rekisteristä poistamisen jälkeen tarvitaan selvitystoimia, rekisteriviranomaisen on sen hakemuksesta, jonka oikeutta asia koskee, määrättävä yhdistys selvitettäväksi 40 §:n 2—4 momentin mukaisesti. Tällöin rekisteriviranomainen voi myös omasta aloitteestaan määrätä yhdistyksen selvitettäväksi.

Edellä 3 momentissa tarkoitettua määrääystä ei kuitenkaan anneta, jos yhdistyksen varat eivät riitä selvityskulujen suorittamiseen eikä kukaan ilmoita ottavansa niistä vastatakseen. Tällöin tunnettujen velkojen maksamisen jälkeen jäljelle jääneet varat menevät valtiolle. Valtiokonttori voi päättää, että valtion saamat varat luovutetaan yhdistyksen toimintaan läheisesti liittyvän tarkoituksen edistämiseen.

48 §

Perusilmoitus

Perusilmoituksessa, johon on liitettävä yhdistyksen perustamiskirja ja säännöt, on ilmoitettava yhdistyksen hallituksen puheenjohtajan ja yhdistyksen nimenkirjoittajan täydellinen nimi, osoite, kotikunta ja henkilötunnus sekä mahdollinen nimenkirjoitusoikeutta koskeva 36 §:n

3 momentissa tarkoitettu rajoitus. Jos henkilöllä ei ole suomalaista henkilötunnusta, ilmoitetaan syntymäaika. Perusilmoituksessa saa ilmoittaa myös hallituksen muut jäsenet.

Yhdistyksen hallituksen puheenjohtajan tai hallituksen muun täysivaltaisen jäsenen on allekirjoitettava ilmoitus ja vakuutettava, että yhdistyksen perustamisessa on noudatettu tämän lain säännöksiä.

52 §

Muutosilmoitus

Yhdistyksen sääntöjen muuttamisesta sekä hallituksen puheenjohtajan, rekisteriin merkityn hallituksen muun jäsenen ja nimenkirjoittajan vaihtumisesta on tehtävä rekisteriin ilmoitus (*muutosilmoitus*), johon sääntöjä muutettaessa on liitettävä muutetut säännöt. Ilmoituksen tekemiseen ja allekirjoittamiseen sovelletaan, mitä 48 §:ssä säädetään perusilmoituksen tekemisestä ja allekirjoittamisesta. Muutosilmoituksen voi allekirjoittaa myös ilmoituksen tekemisestä vastuussa olevan valtuuttama. Lisäksi jokainen, joka on eronnut yhdistysrekisteriin merkitystä asemastaan tai jonka rekisteriin merkitty tehtävä on lakannut, saa itse tehdä tästä ilmoituksen.

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____ kuuta 20 ____ . Sen 48 §:n 2 momentin säännös hallituksen muiden jäsenten kuin puheenjohtajan ja nimenkirjoittajan ilmoittamisesta rekisteröitäväksi tulee kuitenkin voimaan vasta valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana.

Ennen tämän lain voimaantuloa tehdyn päätöksen pätemättömyyttä koskevan moitekanteen ratkaisemiseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Loppuselvityksen tilintarkastukseen, toiminnantarkastukseen, säilyttämiseen ja nähtävänä pitoon sekä loppuselvityksen käsittelemiseen yhdistyksen kokouksessa sovelletaan tätä lakia, jos loppuselvitys laaditaan tämän lain voimaan tulon jälkeen.

Vahingonkorvaukseen, joka perustuu ennen tämän lain voimaantuloa tapahtuneeseen tekoon tai laiminlyöntiin, sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Tämän lain säännöstä purkautuvasta yhdistyksestä varoja saaneen vastuusta sovelletaan lain voimaantulon jälkeen varoja saaneeseen.

2.

Laki

yritys- ja yhteisötietolain 14 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yritys- ja yhteisötietolain (244/2001) 14 §:n 1 momentin 7 kohta seuraavasti:

14 §

Vastuu ilmoituksen tekemisestä

Rekisteri-ilmoituksen tekemisestä ovat vastuussa:

7) aatteellisen yhdistyksen puolesta hallituksen varsinaiset jäsenet;

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____
kuuta 20 .

3.

Laki

uskonnonvapauslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan uskonnonvapauslain (453/2003) 18 §:n 2 ja 3 momentti, 19 §:n 2 ja 3 momentti, 20 §:n 1 ja 5 momentti sekä 27 §:n 1 momentin 9 kohta seuraavasti:

18 §

Perustamisilmoitus

Ilmoitukseen tulee liittää 9 §:ssä tarkoitettu perustamiskirja ja yhdyskuntajärjestys. Ilmoituksen tulee sisältää yhdyskunnan hallituksen puheenjohtajan ja nimenkirjoittajien täydelliset nimet, osoitteet, kotikunnat ja henkilötunnukset, mahdolliset yhdistyslain 36 §:n 3 momentin mukaiset nimenkirjoitusoikeuden rajoitukset sekä tämän lain 4 §:n 3 momentissa tarkoitettut

HE 33/2016 vp

tiedot yhdykskunnan perustajajäsenistä. Jos henkilöllä ei ole suomalaista henkilötunnusta, ilmoitetaan syntymäaika. Perustamisilmoituksessa saa ilmoittaa myös hallituksen muut jäsenet.

Yhdykskunnan hallituksen puheenjohtajan tai hallituksen muun täysivaltaisen jäsenen on allekirjoitettava ilmoitus ja vakuutettava, että yhdykskunnan perustamisessa on noudatettu tämän lain säännöksiä.

19 §

Paikallisyhteisön perustamisilmoitus

Ilmoitukseen tulee liittää mahdolliset paikallissäännöt. Ilmoituksen tulee sisältää paikallisyhteisön hallituksen puheenjohtajan ja nimenkirjoittajien täydelliset nimet, osoitteet, kotikunnat ja henkilötunnukset sekä mahdolliset yhdistyslain 36 §:n 3 momentin mukaiset nimenkirjoitusoikeuden rajoitukset. Jos henkilöllä ei ole suomalaista henkilötunnusta, ilmoitetaan syntymäaika. Perustamisilmoituksessa saa ilmoittaa myös hallituksen muut jäsenet.

Yhdykskunnan hallituksen puheenjohtajan tai hallituksen muun täysivaltaisen jäsenen on allekirjoitettava ilmoitus ja annettava 18 §:n 3 momentissa tarkoitettu vakuutus.

20 §

Muutos- ja purkautumisilmoitus

Rekisteröidyn uskonnollisen yhdykskunnan yhdykskuntajärjestyksen ja rekisteröidyn paikallisyhteisön paikallissääntöjen muutoksesta sekä yhdykskunnan ja rekisteröidyn paikallisyhteisön hallituksen puheenjohtajan, rekisteriin merkityn hallituksen muun jäsenen ja nimenkirjoittajan vaihtumisesta tehdään kirjallinen ilmoitus (*muutosilmoitus*) Patentti- ja rekisterihallitukselle.

Muutos- ja purkautumisilmoituksen merkitsemiseen rekisteriin sovelletaan, mitä 16 §:n 1 momentissa säädetään uskonnollisen yhdykskunnan merkitsemisestä rekisteriin. Muutosilmoituksen tekemiseen ja allekirjoittamiseen sovelletaan, mitä 18 §:ssä säädetään perustamisilmoituksen tekemisestä ja allekirjoittamisesta. Muutosilmoituksen voi allekirjoittaa myös ilmoituksen tekemisestä vastuussa olevan valtuuttama. Lisäksi jokainen, joka on eronnut uskonnollisten yhdykskuntien rekisteriin merkitystä asemastaan tai jonka rekisteriin merkitty tehtävä on lakannut, saa itse tehdä tästä ilmoituksen.

27 §

Yhdistyslain soveltaminen

Sen lisäksi, mitä tässä laissa säädetään, rekisteröityyn uskonnolliseen yhdykskuntaan sovelletaan soveltuvin osin seuraavia yhdistyslain säännöksiä rekisteröidyistä yhdistyksistä:

9) 40, 41 ja 42 §:n säännöksiä yhdistyksen purkautumisesta;

HE 33/2016 vp

Tämä laki tulee voimaan päivänä _____
kuuta 20 .

Helsingissä 31 päivänä maaliskuuta 2016

Pääministeri

Juha Sipilä

Oikeus- ja työministeri Jari Lindström

1.

Laki

yhdistyslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yhdistyslain (503/1989) 32 §:n 1 momentti, 40 ja 41 §, 48 §:n 2 ja 3 momentti
sekä 52 §:n 1 momentti, sellaisena kuin niistä on 48 §:n 2 momentti laissa 1177/1994, sekä
lisätään lakiin uusi 41 a ja 41 b § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

32 §

32 §

Päätöksen moitteenvaraisuus

Päätöksen moitteenvaraisuus

Jos yhdistyksen päätös ei ole syntynyt asianmukaisessa järjestyksessä tai jos se muutoin on lain tai yhdistyksen sääntöjen vastainen, voi yhdistyksen jäsen, hallitus ja hallituksen jäsen nostaa kanteen yhdistystä vastaan päätöksen julistamiseksi pätemättömäksi. Oikeutta moitekanteen nostamiseen ei ole sillä, joka on kokouksessa myötävaikuttanut päätöksen tekemiseen.

Yhdistyksen jäsen, hallitus ja hallituksen jäsen saavat moittia yhdistyksen päätöstä yhdistystä vastaan ajettavalla kanteella, jos päätös ei ole syntynyt asianmukaisessa järjestyksessä ja virhe on voinut vaikuttaa päätöksen sisältöön tai muuten yhdistyksen jäsenen oikeuteen taikka päätös on muuten tämän lain tai yhdistyksen sääntöjen vastainen. Oikeutta moitekanteen nostamiseen ei ole sillä, joka on kokouksessa myötävaikuttanut päätöksen tekemiseen.

40 §

40 §

Selvitystoimet

Yhdistyksen päätöksen perustuva selvitysmenettely

Kun yhdistys on päättänyt purkautua, hallituksen on huolehdittava purkautumisesta johtuvista selvitystoimista, jollei yhdistys ole valinnut hallituksen tilalle tehtävään yhtä tai useampaa muuta selvitysmiestä. Selvitystoimiin ei kuitenkaan ole tarpeen ryhtyä, jos

Kun yhdistyksen kokous on päättänyt yhdistyksen purkamisesta, hallituksen on huolehdittava 2 momentissa tarkoitetuista purkautumisesta johtuvista selvitystoimista, jollei yhdistyksen kokous ole valinnut hallituksen tilalle tehtävään yhtä tai useampaa muuta

Voimassa oleva laki

yhdistys purkautumisesta päättäessään on samalla hyväksynyt hallituksen laatiman loppuselvityksen, jonka mukaan yhdistyksellä ei ole velkoja.

Purkautumisesta päättäneen yhdistyksen taloudellista toimintaa saadaan jatkaa vain siinä määrin kuin tarkoituksenmukainen selvittely sitä vaatii. Selvitysmiehillä on oikeus pyytää julkista haastetta velkojille sekä oikeus luovuttaa yhdistyksen omaisuus konkurssiin. Jos velkojen maksamisen jälkeen jäljelle jääneitä varoja ei voida käyttää säännöissä määrättyllä tavalla, selvitysmiesten on luovutettava ne valtiolle käytettäväksi mahdollisuuksien mukaan yhdistyksen toimintaan läheisesti liittyvän tarkoituksen edistämiseen. Selvitysmiesten on laadittava purkautumisesta loppuselvitys ja huolehdittava sen säilyttämisestä.

Ehdotus

selvitysmiestä. Selvitystoimiin ei kuitenkaan ole tarpeen ryhtyä, jos yhdistyksen kokous on purkautumisesta päättäessään samalla hyväksynyt hallituksen laatiman loppuselvityksen, jonka mukaan yhdistyksellä ei ole velkoja.

Selvitystoimien tarkoituksena on yhdistyksen varallisuusaseman selvittäminen, tarpeellisen omaisuusmäärän muuttaminen rahaksi, velkojen maksaminen sekä jäljelle jääneiden varojen käyttäminen sen mukaan kuin yhdistyksen säännöissä määrätään ja tässä laissa säädetään.

Purkautumisesta päättäneen yhdistyksen taloudellista toimintaa saadaan jatkaa vain siinä määrin kuin tarkoituksenmukainen selvittely sitä vaatii. Selvitysmiehillä on oikeus pyytää julkista haastetta yhdistyksen velkojille. Jos yhdistyksen varat eivät riitä sen velkojen maksamiseen, selvitysmiesten on haettava yhdistyksen asettamista konkurssiin. Jos velkojen maksamisen jälkeen jäljelle jääneitä varoja ei voida käyttää yhdistyksen säännöissä määrättyllä tavalla, selvitysmiesten on luovutettava ne käytettäväksi yhdistyksen toimintaan läheisesti liittyvän tarkoituksen edistämiseen. Selvitysmiesten on laadittava purkautumisesta ilman aiheetonta viivytystä loppuselvitys, joka sisältää selostuksen velkojen maksusta ja jäljelle jääneiden varojen käyttämisestä sekä tilinpäätökset, toimintakertomukset ja mahdolliset tilintarkastuskertomukset ja toiminnantarkastuskertomukset selvitystilän ajalta. Selvitysmiesten on kutsuttava yhdistyksen jäsenet yhdistyksen kokoukseen tarkastamaan loppuselvitys, jollei se ole tarpeetonta yhdistyksen varojen vähäisyys ja muut seikat huomioon ottaen. Selvitysmiesten on huolehdittava loppuselvityksen säilyttämisestä noudattaen, mitä kirjanpitolaissa (1336/1997) säädetään tasekirjan säilyttämisestä. Jos yhdistyksellä on lain tai sääntöjensä mukaan velvollisuus valita tilintarkastaja tai toiminnantarkastaja, loppuselvityksestä on tehtävä vastaavasti tilintarkastus tai toiminnantarkastus. Selvitysmieheen sovelletaan, mitä tässä laissa säädetään hallitukselta ja hallituksen jäsenestä, jollei tämän luvun säännöksistä johdu muuta. Selvitysmiehen toimikausi jatkuu toistaiseksi.

Jos purkautuvan yhdistyksen velkoja ei ole maksettu ennen kuin varat on käytetty 2 momentin mukaisesti, varoja saanut vastaa

Voimassa oleva laki

Yhdistys katsotaan lakanneeksi, kun purkautumisesta on tehty merkintä yhdistysrekisteriin.

41 §

Yhdistyksen julistaminen purkautuneeksi

Jos yhdistyksen toiminta on loppunut eikä yhdistystä ole purettu, voi sen jäsen ja muu, jota asia koskee, hakea yhdistyksen kotipaikan tuomioistuimelta yhdistyksen julistamista purkautuneeksi. Hakemuksen johdosta on yhdistykselle varattava tilaisuus tulla kuuluksi. Hakemukseen on suostuttava, jos yhdistyksen toiminnan osoitetaan loppuneen. Jollei muuta näytetä, yhdistyksen toiminnan on katsottava loppuneen, jos *yhdistyksestä* viimeksi yhdistysrekisteriin tehdystä ilmoituksesta on kulunut kymmenen vuotta.

Ehdotus

saamiensa varojen määrällä yhdistyksen velkojen maksamisesta.

Yhdistys katsotaan *puretuksi*, kun purkautumisesta on tehty merkintä yhdistysrekisteriin.

41 §

Toimintansa lopettaneen yhdistyksen määrääminen purettavaksi

Jos yhdistyksen toiminta on loppunut eikä yhdistystä ole purettu, sen jäsen ja muu, jota asia koskee, voi hakea rekisteriviranomaiselta yhdistyksen määräämistä purettavaksi. Hakemuksen johdosta *yhdistykselle on* varattava tilaisuus tulla kuulluksi. Hakemukseen on suostuttava, jos yhdistyksen toiminnan osoitetaan loppuneen. Jollei muuta näytetä, yhdistyksen toiminnan *katsotaan* loppuneen, jos viimeksi yhdistysrekisteriin tehdystä ilmoituksesta on kulunut vähintään kymmenen vuotta. *Jos yhdistyksen ilmoitetaan toimivan tai vastustetaan purkamista rekisteriviranomaisen päätöksellä, rekisteriviranomaisen on kuitenkin lykättävä asian käsittelyä, jos hakija osoittaa kuukauden kuluessa rekisteriviranomaisen ilmoituksesta panneensa vireille kanteen yhdistyksen kotipaikan tuomioistuimessa yhdistyksen purkamisen edellytysten vahvistamiseksi.*

Hakemuksen saatuaan rekisteriviranomaisen on tilanteessa sopivalla tavalla kehoitettava yhdistystä ilmoittamaan toimintansa jatkamisesta. Jollei yhdistys ilmoita toimivansa, kehoitus on lähetettävä yhdistykselle kirjallisesti ja kehotuksesta on käytävä ilmi, että yhdistys voidaan määrätä purettavaksi, jollei ilmoitusta toiminnan harjoittamisesta tehdä määräpäivään mennessä. Samalla on kehoitettava niitä jäseniä ja velkojia, jotka haluavat esittää purettavaksi määräämistä koskevia huomautuksia, tekemään huomautukset kirjallisesti määräpäivään mennessä. Tämä kehoitus on julkaistava virallisessa lehdessä viimeistään viisi kuukautta ennen määräpäivää. Asia voidaan ratkaista, vaikka yhdistyksen ei voitaisi näyttää vastaanottaneen kehoitusta. Rekisteriviranomainen merkitsee kehoituksen rekisteriin viran puolesta. Yhdistys voidaan määrätä purettavaksi, jollei ennen

Voimassa oleva laki

Tuomioistuimen on suostuessaan hakemukseen samalla tarvittaessa määrättävä hakija tai muu henkilö selvitysmiehenä huolehtimaan selvitystoimista. Tällöin on vastaavasti sovellettava, mitä 40 §:n 2 momentissa on säädetty.

Ehdotus

asian ratkaisemista näytetään, ettei siihen ole perustetta.

Rekisteriviranomaisen ja tuomioistuimen on suostuessaan hakemukseen samalla tarvittaessa määrättävä hakija tai muu henkilö selvitysmiehenä huolehtimaan selvitystoimista. Tällöin selvitystoimiin sovelletaan 40 §:n 2—5 momenttia. Lisäksi selvitysmiehen on huolehdittava loppuselvityksen pitämisestä yhdistyksen ja niiden muiden nähtävänä, joiden oikeutta yhdistyksen purkautuminen koskee. Toimintansa lopettanut yhdistys on poistettava rekisteristä, jos yhdistyksen varat eivät riitä selvityskulujen maksamiseen tai varojen määrästä ei saada tietoa eikä jäsen, velkoja tai muu ilmoita ottavansa vastatakseen selvitystoimien kustannuksista.

41 a §

Yhdistyksen purkaminen ja poistaminen rekisteristä viranomaisen aloitteesta

Rekisteriviranomainen voi määrätä yhdistyksen poistettavaksi rekisteristä, jos yhdistyksestä viimeksi yhdistysrekisteriin tehdystä ilmoituksesta on kulunut vähintään kaksikymmentä vuotta eikä muutoin ole syytä olettaa yhdistyksen toiminnan jatkuvan.

Ennen kuin 1 momentissa tarkoitettu päätös yhdistyksen poistamisesta rekisteristä tehdään, Patentti- ja rekisterihallituksen on julkaistava virallisessa lehdessä kuulutus, jossa kaikkia 1 momentissa tarkoitettuja yhdistyksiä nimeltä mainiten kehoitetaan viiden kuukauden kuluessa kirjallisesti ilmoittamaan Patentti- ja rekisterihallitukselle toimintansa jatkumisesta. Lisäksi Patentti- ja rekisterihallituksen on pidettävä verkkosivullaan yleisön saatavana tiedot menettelyn kohteena olevien yhdistysten nimistä ja rekisterinumeroista koneellisesti käsiteltävässä muodossa.

Jos ilmoitusta yhdistyksen toiminnan jatkumisesta ei ole tehty eikä muutoinkaan ole syytä olettaa sen toiminnan jatkuvan, yhdistys on määräajan umpeen kuluttua poistettava rekisteristä.

Rekisteriviranomainen voi omasta aloitteestaan tai hakemuksesta määrätä yhdistyksen purettavaksi, jos yhdistyksellä ei ole re-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

kisteriin merkittyä toimikelpoista hallituksen puheenjohtajaa. Määräys on annettava, jollei ennen asian ratkaisemista näytetä, ettei siihen enää ole perustetta. Yhdistystä on kuuluttava ennen määräyksen antamista. Hakemuksen tekemiseen oikeutettuun, yhdistyksen kuulemiseen, selvitysmiehen määräämiseen, selvitysmenettelyyn ja selvitysmieheen sovelletaan 41 §:ää.

41 b §

Rekisteristä poistamisen oikeusvaikutukset

Yhdistys on poistettu rekisteristä, kun päätös siitä on merkitty rekisteriin.

Rekisteristä poistetun yhdistyksen varoja ei saa käyttää ilman 40 ja 41 §:ssä tarkoitettuja selvitystoimia. Yhdistyksen edustajat saavat kuitenkin viiden vuoden kuluttua rekisteristä poistamisesta käyttää varat 40 §:n 2 ja 3 momentin mukaisesti, jos yhdistyksen varat eivät ylitä 8 000:ta euroa eikä yhdistyksellä ole tunnettuja velkoja. Varoja saaneet vastaavat saamiensa varojen määrällä yhdistyksen velkojen maksamisesta.

Jos yhdistyksen rekisteristä poistamisen jälkeen tarvitaan selvitystoimia, rekisteriviranomaisen on sen hakemuksesta, jonka oikeutta asia koskee, määrättävä yhdistys selvittäväksi 40 §:n 2—4 momentin mukaisesti. Tällöin rekisteriviranomainen voi myös omasta aloitteestaan määrätä yhdistyksen selvittäväksi.

Edellä 3 momentissa tarkoitettua määräystä ei kuitenkaan anneta, jos yhdistyksen varat eivät riitä selvityskulujen suorittamiseen eikä kukaan ilmoita ottavansa niistä vastatakseen. Tällöin tunnettujen velkojen maksamisen jälkeen jäljelle jääneet varat menevät valtiolle. Valtiokonttori voi päättää, että valtion saamat varat luovutetaan yhdistyksen toimintaan läheisesti liittyvän tarkoituksen edistämiseen.

48 §

Perusilmoitus

48 §

Perusilmoitus

 Perusilmoituksessa, johon on liitettävä yh-

 Perusilmoituksessa, johon on liitettävä yh-

Voimassa oleva laki

distyksen perustamiskirja ja säännöt, on ilmoitettava yhdistyksen hallituksen puheenjohtajan ja yhdistyksen nimenkirjoittajan täydellinen nimi, osoite, kotikunta ja henkilötunnus sekä mahdollinen nimenkirjoitusoikeutta koskeva 36 §:ssä tarkoitettu rajoitus. Jos henkilöllä ei ole suomalaista henkilötunnusta, ilmoitetaan syntymäaika.

Yhdistyksen hallituksen puheenjohtajan on allekirjoitettava ilmoitus ja vakuutettava, että ilmoituksessa mainitut tiedot ovat oikeat ja että nimenkirjoittajat ovat täysivaltaisia.

52 §

Muutosilmoitus

Yhdistyksen sääntöjen muuttamisesta sekä hallituksen puheenjohtajan ja nimenkirjoittajan vaihtumisesta on tehtävä rekisteriin ilmoitus (*muutosilmoitus*), johon sääntöjä muutettaessa on liitettävä muutetut säännöt. Ilmoituksen tekemisestä, allekirjoittamisesta ja vakuutuksesta on voimassa, mitä 48 §:ssä on perusilmoituksesta säädetty.

Ehdotus

distyksen perustamiskirja ja säännöt, on ilmoitettava yhdistyksen hallituksen puheenjohtajan ja yhdistyksen nimenkirjoittajan täydellinen nimi, osoite, kotikunta ja henkilötunnus sekä mahdollinen nimenkirjoitusoikeutta koskeva 36 §:n 3 momentissa tarkoitettu rajoitus. Jos henkilöllä ei ole suomalaista henkilötunnusta, ilmoitetaan syntymäaika. *Perusilmoituksessa saa ilmoittaa myös hallituksen muut jäsenet.*

Yhdistyksen hallituksen puheenjohtajan tai hallituksen muun täysivaltaisen jäsenen on allekirjoitettava ilmoitus ja vakuutettava, että yhdistyksen perustamisessa on noudatettu tämän lain säännöksiä.

52 §

Muutosilmoitus

Yhdistyksen sääntöjen muuttamisesta sekä hallituksen puheenjohtajan, rekisteriin merkityn hallituksen muun jäsenen ja nimenkirjoittajan vaihtumisesta on tehtävä rekisteriin ilmoitus (*muutosilmoitus*), johon sääntöjä muutettaessa on liitettävä muutetut säännöt. Ilmoituksen tekemiseen ja allekirjoittamiseen sovelletaan, mitä 48 §:ssä säädetään perusilmoituksen tekemisestä ja allekirjoittamisesta. *Muutosilmoituksen voi allekirjoittaa myös ilmoituksen tekemisestä vastuussa olevan valtuuttama. Lisäksi jokainen, joka on eronnut yhdistysrekisteriin merkitystä asemastaan tai jonka rekisteriin merkitty tehtävä on lakannut, saa itse tehdä tästä ilmoituksen.*

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 . Sen 48 §:n 2 momentin säännös hallituksen muiden jäsenten kuin puheenjohtajan ja nimenkirjoittajan ilmoittamisesta rekisteröitäväksi tulee kuitenkin voimaan vasta valtioneuvoston asetuksella säädettävänä ajankohtana.

Ennen tämän lain voimaantuloa tehdyn päätöksen pätemättömyyttä koskevan moitekanteen ratkaisemiseen sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Loppuseelvityksen tilintarkastukseen, toiminnantarkastukseen, säilyttämiseen ja näh-

Voimassa oleva laki

Ehdotus

tävänä pitoon sekä loppuselvityksen käsittelemiseen yhdistyksen kokouksessa sovelletaan tätä lakia, jos loppuselvitys laaditaan tämän lain voimaan tulon jälkeen.

Vahingonkorvaukseen, joka perustuu ennen tämän lain voimaantuloa tapahtuneeseen tekkoon tai laiminlyöntiin, sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Tämän lain säännöstä purkautuvasta yhdistyksestä varoja saaneen vastuusta sovelletaan lain voimaantulon jälkeen varoja saaneeseen.

2.

Laki

yritys- ja yhteisötietolain 14 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan yritys- ja yhteisötietolain (244/2001) 14 §:n 1 momentin 7 kohta seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

14 §

14 §

Vastuu ilmoitusten tekemisestä

Vastuu ilmoituksen tekemisestä

Rekisteri-ilmoituksen tekemisestä ovat vastuussa:

Rekisteri-ilmoituksen tekemisestä ovat vastuussa:

7) aatteellisen yhdistyksen puolesta hallituksen puheenjohtaja;

7) aatteellisen yhdistyksen puolesta hallituksen varsinaiset jäsenet;

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta 20 .

3.

Laki

uskonnonvapauslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan uskonnonvapauslain (453/2003) 18 §:n 2 ja 3 momentti, 19 §:n 2 ja 3 momentti, 20 §:n 1 ja 5 momentti sekä 27 §:n 1 momentin 9 kohta seuraavasti:

Voimassa oleva laki

18 §

Perustamisilmoitus

Ilmoitukseen tulee liittää 9 §:ssä tarkoitettu perustamiskirja ja yhdyskuntajärjestys. Ilmoituksen tulee sisältää yhdyskunnan hallituksen puheenjohtajan ja nimenkirjoittajien täydelliset nimet, osoitteet, kotikunnat ja henkilötunnukset, mahdolliset yhdistyslain 36 §:n mukaiset nimenkirjoitusoikeuden rajoitukset sekä 4 §:n 3 momentissa tarkoitettut tiedot yhdyskunnan perustajajäsenistä. Jos henkilöllä ei ole suomalaista henkilötunnusta, ilmoitetaan syntymäaika.

Yhdyskunnan hallituksen puheenjohtajan on allekirjoitettava ilmoitus ja vakuutettava, että siinä mainitut tiedot ovat oikeat, että hallitus täyttää 12 §:n 1 momentissa mainitut vaatimukset ja että nimenkirjoittajat ovat täysivaltaisia.

19 §

Paikallisyhteisön perustamisilmoitus

Ilmoitukseen tulee liittää mahdolliset paikallissäännöt. Ilmoituksen tulee sisältää paikallisyhteisön hallituksen puheenjohtajan ja nimenkirjoittajien täydelliset nimet, osoitteet, kotikunnat ja henkilötunnukset sekä mahdolliset yhdistyslain 36 §:n mukaiset nimenkirjoitusoikeuden rajoitukset. Jos henkilöllä ei

Ehdotus

18 §

Perustamisilmoitus

Ilmoitukseen tulee liittää 9 §:ssä tarkoitettu perustamiskirja ja yhdyskuntajärjestys. Ilmoituksen tulee sisältää yhdyskunnan hallituksen puheenjohtajan ja nimenkirjoittajien täydelliset nimet, osoitteet, kotikunnat ja henkilötunnukset, mahdolliset yhdistyslain 36 §:n 3 momentin mukaiset nimenkirjoitusoikeuden rajoitukset sekä *tämän lain* 4 §:n 3 momentissa tarkoitettut tiedot yhdyskunnan perustajajäsenistä. Jos henkilöllä ei ole suomalaista henkilötunnusta, ilmoitetaan syntymäaika. *Perustamisilmoituksessa saa ilmoittaa myös hallituksen muut jäsenet.*

Yhdyskunnan hallituksen puheenjohtajan *tai hallituksen muun täysivaltaisen jäsenen* on allekirjoitettava ilmoitus ja vakuutettava, että *yhdyskunnan perustamisessa on noudatettu tämän lain säännöksiä.*

19 §

Paikallisyhteisön perustamisilmoitus

Ilmoitukseen tulee liittää mahdolliset paikallissäännöt. Ilmoituksen tulee sisältää paikallisyhteisön hallituksen puheenjohtajan ja nimenkirjoittajien täydelliset nimet, osoitteet, kotikunnat ja henkilötunnukset sekä mahdolliset yhdistyslain 36 §:n 3 momentin mukaiset nimenkirjoitusoikeuden rajoitukset. Jos

Voimassa oleva laki

ole suomalaista henkilötunnusta, ilmoitetaan syntymäaika.

Yhdyskunnan hallituksen puheenjohtajan on allekirjoitettava ilmoitus ja annettava 18 §:n 3 momentissa tarkoitettu vakuutus.

20 §

Muutos- ja purkautumisilmoitus

Rekisteröidyn uskonnollisen yhdyskunnan yhdyskuntajärjestyksen tai rekisteröidyn paikallisyhteisön paikallissääntöjen muutoksesta sekä yhdyskunnan tai rekisteröidyn paikallisyhteisön hallituksen puheenjohtajan ja nimenkirjoittajan vaihtumisesta tehdään kirjallinen ilmoitus (*muutosilmoitus*) Patentti- ja rekisterihallitukselle.

Muutos- ja purkautumisilmoituksen merkitsemisestä rekisteriin on soveltuvin osin voimassa, mitä 16 §:n 1 momentissa säädetään uskonnollisen yhdyskunnan merkitsemisestä rekisteriin. Muutosilmoituksen tekemisestä, allekirjoittamisesta ja vakuutuksesta on soveltuvin osin voimassa, mitä 18 §:ssä säädetään perustamisilmoituksesta.

27 §

Yhdistyslain soveltaminen

Sen lisäksi, mitä tässä laissa säädetään, rekisteröityyn uskonnolliseen yhdyskuntaan sovelletaan soveltuvin osin seuraavia yhdistyslain säännöksiä rekisteröidyistä yhdistyksistä:

9) 40—42 §:n säännöksiä yhdistyksen pur-

Ehdotus

henkilöllä ei ole suomalaista henkilötunnusta, ilmoitetaan syntymäaika. *Perustamisilmoituksessa saa ilmoittaa myös hallituksen muut jäsenet.*

Yhdyskunnan hallituksen puheenjohtajan tai hallituksen muun täysivaltaisen jäsenen on allekirjoitettava ilmoitus ja annettava 18 §:n 3 momentissa tarkoitettu vakuutus.

20 §

Muutos- ja purkautumisilmoitus

Rekisteröidyn uskonnollisen yhdyskunnan yhdyskuntajärjestyksen ja rekisteröidyn paikallisyhteisön paikallissääntöjen muutoksesta sekä yhdyskunnan ja rekisteröidyn paikallisyhteisön hallituksen puheenjohtajan, rekisteriin merkityn hallituksen muun jäsenen ja nimenkirjoittajan vaihtumisesta tehdään kirjallinen ilmoitus (*muutosilmoitus*) Patentti- ja rekisterihallitukselle.

Muutos- ja purkautumisilmoituksen *merkittämiseen* rekisteriin *sovelletaan*, mitä 16 §:n 1 momentissa säädetään uskonnollisen yhdyskunnan merkitsemisestä rekisteriin. Muutosilmoituksen *tekemiseen ja allekirjoittamiseen sovelletaan*, mitä 18 §:ssä säädetään *perustamisilmoituksen tekemisestä ja allekirjoittamisesta. Muutosilmoituksen voi allekirjoittaa myös ilmoituksen tekemisestä vastuussa olevan valtuuttama. Lisäksi jokainen, joka on eronnut uskonnollisten yhdyskuntien rekisteriin merkitystä asemastaan tai jonka rekisteriin merkitty tehtävä on lakannut, saa itse tehdä tästä ilmoituksen.*

27 §

Yhdistyslain soveltaminen

Sen lisäksi, mitä tässä laissa säädetään, rekisteröityyn uskonnolliseen yhdyskuntaan sovelletaan soveltuvin osin seuraavia yhdistyslain säännöksiä rekisteröidyistä yhdistyksistä:

9) 40, 41 ja 42 §:n säännöksiä yhdistyksen

HE 33/2016 vp

Voimassa oleva laki

Ehdotus

kautumisesta;

purkautumisesta;

Tämä laki tulee voimaan _____ *päivänä*
kuuta 20 .
